

Institutul “Ovidiu Șincai”

Bucuresti, str. Atena nr. 11, sector 1, tel. 230. 24.34, 230.24.74, 231.55.22
fax: 231.55.23, e-mail: isd@rdsmail.ro, site: www.fisd.ro

Raport de analiză politică

Traian Băsescu, șase luni de mandat prezidențial: rezultate și perspective

București, iulie 2005

Cuprins

I. Traian Băsescu în campania electorală	3
• Rolul instituției prezidențiale	4
• Politica externă	6
• Reformarea justiției	7
• Lupta împotriva corupției	8
• Integrarea europeană	9
• Interesul național	10
• Alte teme abordate în campania electorală	11
II. Politica externă și de securitate a Administrației Băsescu	13
1. Definierea politicii externe românești	13
a) „Axa Washington-Londra-București”	13
b) Politica externă în est și în zona Mării Negre	15
c) Doctrina loviturii preventive	19
d) De la „Europa Centrală” la „Europa de Est”	20
2. Acțiuni de politică internațională	22
a) Vizite diplomatice	22
b) Relații bilaterale	24
3. Politica de personal a Administrației Băsescu	35
III. Apărarea Constituției și a echilibrului dintre instituțiile statului	37
1. Relația Președinte - partide politice	39
2. Relația Președinte - Parlament	40
3. Relația Președinte - Guvern	41
4. Relația Președinte - Justiție	42
5. Relațiile Președinte - mass-media	44
IV. Lupta împotriva corupției	48
V. Concluzii	54
VI. Recomandări	65

Notă

Prezentul raport are ca scop punerea în evidență, în urma unei analize științifice, a principalelor rezultate obținute de către Administrația Băsescu la șase luni de la preluarea puterii, trăsăturile funcționale ale acesteia, precum și posibilele direcții de evoluție. Raportul Institutului „Ovidiu Șincai” nu constituie un instrument al competiției politice din România, nu vrea să se substituie acțiunii critice a partidelor de opoziție. Este rezultatul firesc al activității unei instituții de teorie și reflecție politică, care își propune să promoveze valorile și practicile democratice.

I. Traian Băsescu în campania electorală

● *Institutul „Ovidiu Șincai” radiografiază prin acest raport rezultatele administrației prezidențiale la șase luni de mandat prezidențial Traian Băsescu*

O evaluare asupra performanțelor unei instituții publice trebuie văzută și în logica organizațiilor de tip economic, obligate să dea raportul acționarilor săi trimestrial și semestrial, spre bucuria sau tristețea jucătorilor la Bursă. Cum domnul Președinte Traian Băsescu este o entitate cel mai adesea câștigătoare la Bursa promisiunilor politice, acționarii săi, cetățenii României, vor să știe în ce și-au investit încrederea și ce profit au de pe urma acestei investiții simbolice.

Ducând mai departe analogia, noi, Institutul „Ovidiu Șincai”, ne plasăm în poziția firmei de audit, care radiografiază starea de sănătate a companiei și face recomandări clienților care vor să cumpere sau să vândă acțiuni la firma Traian Băsescu, Președintele României.

Pe de altă parte, cerând celor care îl presau să schimbe o serie de responsabili din Serviciile Secrete și din Justiție un răgaz de șase luni înainte de a se pronunța în favoarea sau împotriva continuității managementului, Președintele ne-a impus termenul acestei analize. Nu suntem singuri în demersul nostru, pentru că și interesul cetățenilor pentru astfel de evaluări trece dincolo de simpla dorință de a cunoaște performanțele celui mai important om din stat. Așteptările românilor sunt mari, de aceea și dezamăgirile lor pot fi pe măsură. Mai mult, discrepanțele prea mari între așteptări și rezultate, între aparențe și realități, pot genera neîncredere și mai mare în clasa politică, precum și neliniște socială.

Programul electoral al lui Traian Băsescu a avut în centrul său

lupta cu „sistemul ticăloșit”, o metaforă cu puternic impact mediatic și emoțional. De fapt, el s-a adresat în campania electorală aproape exclusiv afectivului alegătorilor și mai deloc rațiunii lor. O astfel de abordare promite o relație de tipul ură-iubire cu electoratul, generând o polarizare puternică a opiniei publice.

Întărirea instituției prezidențiale, o schimbare în politica externă, prin punerea accentului pe structurarea axei București-Washington-Londra și pe mutarea interesului României dinspre centrul Europei spre arealul Mării Negre, reformarea justiției, lupta împotriva corupției, continuarea procesului de integrare europeană și acordarea unei atenții mai mari afirmării și promovării interesului național sunt temele campaniei sale electorale. Suficient de vag formulate pentru a întruni cât mai multe adieziuni, dar și pentru a-i oferi cât mai multă libertate în acțiune, odată ales Președinte.

De aceea, **primul lucru pe care trebuie să îl urmărim într-o astfel de analiză este raportul actual al șefului statului cu „sistemul ticăloșit” - pe care îl ataca în campania electorală, iar acum este obligat să-l gestioneze - și cu unele dintre componentele sale.** Nu suntem naivi, să credem că un sistem instituțional, de complexitatea unui stat, se poate schimba doar prin simpla venire a unui nou lider, fără schimbarea culturii instituționale. A doua chestiune căreia încercăm să-i răspundem în acest material este referitoare **la capacitatea șefului statului de a genera o nouă cultură administrativă, ținând cont de experiența sa în calitate de ministru, primar general al Capitalei și șef de partid.**

• Rolul instituției prezidențiale

● *Traian Băsescu, un „președinte-jucător”*

În orice sistem politic prezidențial sau semiprezidențial, instituția șefului statului capătă ceva din personalitatea celui care îndeplinește această demnitate. Fiecare are viziunea lui despre prioritățile instituției și, atunci când se simte încorsetat de prevederile constituționale, încearcă să-și construiască spații noi de autonomie, fie prin forțarea legii, fie prin ignorarea ei. Traian Băsescu nu face excepție de la regulă. Încă din campania electorală se contura imaginea unui șef al statului voluntar, care nu va ezita să rezolve problemele cu instrumente aflate la marginea Constituției sau dincolo de prevederile ei. Traian Băsescu a declarat în campania electorală că va fi un altfel de președinte decât predecesorii săi, evitând să facă referiri la rolul de constructor și de păstrător al consensului în societate.

În campania electorală s-a acreditat ideea că ABSOLUT toate problemele României: sărăcie, subdezvoltare, ineficiență administrativă, birocrație, lipsa solidarității naționale și sociale au o UNICĂ sursă, CORUPȚIA. Este, deci, suficient ca un președinte puternic și curat să vrea să lupte și să învingă corupția, pentru ca toate problemele românilor să dispară ca prin farmec. Acest discurs motiva dorința de întărire a rolului său în sistemul constituțional românesc.

În privința întăririi instituției prezidențiale, Băsescu viza transformarea președintelui dintr-un simplu mediator între instituțiile statului și între stat și cetățean, conform modelului executivului dual finlandez, într-un „jucător” pe scena politică, conform modelului executivului bicefal francez. Sursele de inspirație pentru modelul „președintelui activ” pot fi găsite și în Statele Unite, care au un sistem prezidențial de tip clasic, sau în Rusia, unde Vladimir Putin a instaurat un regim autocratic.

„Voi fi un președinte extrem de dur”, declara candidatul Alianței D.A. pe 27 noiembrie (Curentul). Această politică presupune, în ciuda prevederilor constituționale care stipulează neutralitatea politică a instituției prezidențiale, o implicare a acesteia în viața politică, conform principiului prezidențial american că „tot ce nu este interzis de jure este permis de facto”.

„Până acum, bazat pe interpretarea superficială a Constituției, toți președinții României de după '90 nu s-au implicat în problemele societății. (...) Eu voi fi un președinte care va lucra cot la cot cu instituțiile statului, pentru ca drepturile garantate prin Constituție să devină realitate”, declara Băsescu într-un interviu, apărut în „Curentul”, la data de 27 noiembrie 2004.

Medierea este considerată un proces care are loc între stat și cetățean, nu și între instituțiile statului. La rândul său, statul nu este doar personificat de Președinte ci și personalizat de el: **„Președintele nu-i numit de partide, nu-i susținut de partid, el are un singur partid - poporul român”** (Ibidem).

Potrivit viziunii lui Traian Băsescu, președintele trebuie să fie implicat în toate problemele societății, asumându-și în mod explicit atribuții care țin de puterea executivă, în defavoarea celei de mediator. El se vrea un "președinte-jucător", nu un „președinte-spectator”.

„Băsescu nu vrea sa fie doar o portavoce de sezon care constată că țara are probleme, așa cum au făcut președinții de până acum. Ci le rezolvă cu mânecele suflecate! Băsescu Președinte lucrează

cot la cot cu Guvernul pentru eliminarea sărăciei și pentru rezolvarea tuturor problemelor care au făcut ca bunăstarea să fie exilată din viața celor mulți" (Băsescu Președinte: un altfel de președinte - www.basescu.ro).

"Eu nu vreau sa fiu un președinte tătuc ca Ion Iliescu care doar constată și deplânge starea săracă a națiunii", declara Băsescu la data de 11 octombrie 2004 (Curentul).

• Politica externă

Atunci când afirma, în mai multe rânduri, că nu este adeptul negocierilor „în genunchi”, ci al dialogului în care România „să stea în picioare” sau „să fie mai demnă”, „pentru că nu poți să fii președinte în străinătate și o marionetă la tine în țară” (Amos News, 14 octombrie 2004), Traian Băsescu se menținea consecvent în logica demersului.

"Vom continua actuala politică externă, dar vom fi mai demni. Nu ne vom mulțumi doar la a trimite trupe în străinătate. Ne vom crește rolul în NATO, reabilitând relațiile cu vecinii și prin transformarea țării noastre într-un pilon de stabilitate în flancul sud-estic al Alianței nord-atlantice", a spus Băsescu în cadrul unei reuniuni electorale din 11 octombrie 2004 (Curentul).

● „Axa
Washington -
Londra -
București”

În acest context, actualul președinte a criticat guvernul PSD pentru relațiile apropiate cu Franța, Italia și Germania, considerate a fi relații de tip „clientelar”, în care politicienii străini reacționează favorabil ca urmare a unor stimulente materiale desemnate prin termenul „tain”. Pentru a nu lăsa loc de echivocuri, Băsescu a declarat: "Dacă vom fi la guvernare, vom reanaliza contractele cu EADS, Bechtel și Vinci și, dacă există nereguli, le vom anula" (Cronica Română, 4 noiembrie 2004). Aceste contracte, atribuite direct firmelor citate, au constituit, în viziunea lui Traian Băsescu, „tainul” pe care l-au luat respectivele guverne, pentru sprijinul oferit în procesul de aderare la UE și la NATO.

Citite într-un cadru mai larg, declarațiile lui Băsescu speculau existența unui antagonism între cuplul anglo-american și așa-numita „Veche Europă”. țara noastră, ca parte a Noii Europe, putea, în concepția lui Traian Băsescu, să speculeze aceste deosebiri de viziuni și interese ale relațiilor transatlantice în favoarea sa, prin asumarea de către România a unui rol mai mare în zona Mării Negre, ca parte a unui proiect american de control asupra regiunii, din rațiuni care țin de securizarea

rutelor energetice.

În relația cu Statele Unite, Băsescu miza pe o strângere a legăturilor, prefigurând teoria structurării, enunțată imediat după alegerea ca președinte, a așa-zisei „**Axe Washington-Londra-București**”. România urma să fie „partenerul strategic” al Statelor Unite în toate operațiunile întreprinse de acestea în zona Europei de sud-est și în bazinul Mării Negre.

În relația cu Ucraina, Băsescu considera că diferențele existente se vor rezolva foarte repede, datorită victoriei lui Viktor Iuscenko, cu care a pretins că are o legătură specială. În același context, el a declarat că ar fi utilă o renegociere a Tratatului de bază cu Ucraina, în ciuda prejudiciilor pe care un atare demers le-ar fi putut aduce legăturilor cu un vecin important. Relația cu Republica Moldova a fost abordată tot prin grila consecințelor pozitive ale victoriei lui Iuscenko în Ucraina, care ar fi putut reduce influența Rusiei în zonă și ar fi slăbit atât regimul de la Chișinău, cât și pe cel de la Tiraspol.

Relația cu Rusia nu a fost un subiect special pentru Traian Băsescu în timpul campaniei electorale. S-a limitat la sublinierea faptului că Federația Rusă este un actor foarte important din proximitatea estică a României, iar în mandatul său de președinte va încerca să îmbunătățească raporturile bilaterale.

• Reformarea Justiției

● *Traian Băsescu a susținut în campania electorală independența Justiției în raport cu politicul*

a. Conținutul Programului Electoral

Traian Băsescu susținea că va garanta independența Justiției în raport cu politicul și că va încuraja protejarea oamenilor de valoare din sistem în fața șantajului, că va cere pedepsirea celor vinovați de diverse infracțiuni, a celor care încearcă să manipuleze brațul legii.

b. Declarații făcute în campanie

În contextul structurării unei președinții mai active, Traian Băsescu a promis și implicarea sa în reforma din justiție. A declarat că va fi garantul aplicării legilor și al statului de drept. Traian Băsescu s-a pronunțat, de mai multe ori în timpul campaniei electorale pentru depolitizarea totală a sistemului judiciar:

„CSM (Consiliul Superior al Magistraturii) trebuie să fie un organism în care ministrul Justiției nu are ce căuta și nu votează” („Cronica Română”, 3 noiembrie 2004).

● Lupta împotriva corupției

● Promisiunea „abordării de tip integrat” a luptei împotriva corupției

a. Conținutul Programului electoral

În cadrul luptei împotriva corupției, rolul principal revine puterii judecătorești. În plus, este invocată o nouă strategie de combatere a corupției printr-o „**abordare de tip integrat**”. O abordare de acest tip presupune elaborarea și punerea în practică a unor politici publice de prevenție, aplicarea efectivă a legilor, monitorizarea și evaluarea acestor politici de către puterea executivă, puterea legislativă, puterea judecătorească, puterile locale și societatea civilă. Aceste politici anticorupție ar trebui aplicate conform conceptului de „**Sistem Național de Integritate Publică**”, pornind de la respectarea unui set de principii, proceduri și condiții.

Este de remarcat faptul că cele mai multe dintre prevederile cuprinse în Programul electoral al lui Traian Băsescu sunt părți ale angajamentelor asumate de către România în procesul de negociere a aderării, prin urmare nu aduc nimic nou în abordarea problemelor legate de combaterea corupției. Aceste prevederi presupun existența unei anumite culturi instituționale și administrative, care nu se construiește peste noapte.

b. Declarații făcute în campanie

Într-o declarație din momentul lansării campaniei electorale, după retragerea lui Theodor Stolojan din bătaia prezidențială, dl. Băsescu a menționat faptul că lupta împotriva corupției va fi prioritatea sa ca președinte și a emis celebrul slogan „**în Piața Victoriei, la țepe, după 28 noiembrie**” (consemnat în Realitatea Românească din 3 noiembrie 2004). Această reacție a fost atribuită ulterior unei „ieșiri emoționale”, fiind negată conotația simbolică de tip istoric cu privire la Vlad Țepeș.

„**N-am făcut din Vlad Țepeș un model, dar este clar ca voi fi un președinte extrem de dur, un președinte care va ști să facă ceea ce trebuie, pentru ca societatea românească să progreseze rapid. Iar aceste lucruri se fac uneori cu asprime**” (Interviu, „Curentul”, 27 noiembrie 2004).

Dl. Băsescu a declarat că va înscrie corupția în rândul amenințărilor la adresa securității naționale, el considerând că în lupta anticorupție trebuie implicate mai multe instituții ale statului:

„**Președintele este cel care va putea pune în slujba luptei anticorupție și Justiția și Poliția și Ministerul de Finanțe și Serviciile de Informații**” (Cronica Română, 3 noiembrie 2004).

● Corupția - amenințare la adresa securității naționale

● Integrarea europeană

a. Conținutul Programului electoral

Tema integrării europene ocupa un loc important în programul Alianței D.A. și a candidatului Traian Băsescu. Principalele mesaje date în campanie au privit respectarea calendarului de aderare asumat de către România și acceptat de Uniunea Europeană, dar și promovarea interesului național.

Traian Băsescu nu avea cum să nu-și asume răspunderea finalizării procesului de aderare la UE dar, fidel demersului său populist, a criticat dur atât politica PSD în domeniile în care mai existau probleme (Concurența, Justiția și Afacerile Interne, Protecția Mediului), promițând accelerarea eforturilor în vederea rezolvării lor, consolidarea instituțiilor și aplicarea reglementărilor preluate din acquis-ul comunitar, cât și a prevederilor unora dintre capitolele negociate.

În viziunea lui Traian Băsescu, integrarea europeană nu înseamnă însă o topire a societății românești în societatea europeană, ci presupune păstrarea unei identități naționale distincte, care ar putea fi, eventual, mai bine promovată din interiorul Uniunii Europene.

Cele mai multe prevederi ale programului electoral al Alianței D.A. și al lui Traian Băsescu sunt de natură economică și implică: fundamentarea politicilor publice conform principiilor de funcționare a pieței unice; elaborarea și înaintarea către Comisia Europeană a unei noi Strategii de dezvoltare pe termen mediu; promovarea unor politici sustenabile în ceea ce privește capitalul uman și natural; gestionarea eficientă a poziției pe care România o are ca beneficiar net al fondurilor de preaderare; reducerea costurilor integrării europene, nu numai prin gestionarea eficientă și transparentă a fondurilor interne și externe, dar și prin preluarea corectă a prevederilor din acquis-ul comunitar și prin diminuarea birocrăției și a corupției din sistemele de alocare a fondurilor; creșterea capacității instituționale a administrației publice; participarea activă la elaborarea noilor documente cu caracter de orientare strategică pentru UE. Acest proces este văzut ca o **„a doua modernizare a României, după cea, nedefinitivă, desfășurată până în preajma celui de-al doilea război mondial”**.

În același timp, Traian Băsescu face o deosebire calitativă între integrarea României, fruct al **„muncii”** poporului român, și între cea care este consecința **„bunăvoinței”**, a **„relațiilor neprincipiale”** dintre guvernul român și unele guverne europene, văzute ca o constantă a

● *„Integrarea demnă” în UE și păstrarea identității naționale*

relației guvernării PSD cu UE. În acest fel, se pretinde în Programul de guvernare al AD.A., România va deveni un **„partener de încredere”** și nu doar o **„națiune acceptată”**, iar beneficiile aderării se vor resimți nu doar la nivelul clientelei politice guvernamentale, ci la nivelul întregii populații.

De remarcat este faptul că **majoritatea prevederilor din Program sunt elaborate dintr-o perspectivă executivă, dintr-o viziune de premier, nu de șef al statului, care are alte atribuții în domeniul integrării europene. Ele sunt însă coerente cu imaginea de președinte activ, implicat, dinamic, autoritar, promovată în campanie.**

b. Declarații făcute în campanie

În declarațiile din campania electorală, dl. Băsescu a criticat negocierile purtate de guvernul PSD, negocieri considerate **„neglijente”** și **„în compensare”** (Gardianul, 15 noiembrie 2004). La un moment dat, imediat după alegerea sa ca președinte, dl. Băsescu a declarat chiar că negocierile trebuie redeschise, mai ales la capitolele Concurență și Energie, în ciuda riscurilor imense presupuse de acest act. Ulterior el a renunțat la această idee.

Dl. Băsescu a acuzat PSD că **„ascunde costurile integrării europene”** și că acest proces nu aduce doar avantaje pentru România.

„(...) în momentul de față, poporul român nu știe care-i factura integrării în Uniunea Europeană. (...) factura procesului de integrare, care va fi extrem de ridicată în perioada 2005-2007, o va plăti poporul român” (Curentul, 27 noiembrie 2004).

Astfel, el a susținut o așa zisă „integrare demnă” în UE, sintagmă susținută și de PRM în campania electorală din 2000. În același timp, prin accentul pus în discursul său pe costurile aderării, se inducea ideea că euroentuziasmul românilor ar trebui temperat cu o doză bună de euroscepticism, care ar fi făcut procesul mai sănătos din toate punctele de vedere .

● Interesul național

● Promisiunea eliminării „rușinii” de a fi român

a. Conținutul Programului electoral

Afirmarea și promovarea interesului național reprezintă un capitol aparte al strategiei candidatului Băsescu. El uzează și chiar abuzează de teme precum redarea mândriei naționale, readucerea respectului pentru simbolurile naționale și eliminarea **„rușinii de a fi român”** peste hotare. Aceste teme nu sunt utilizate cu precădere decât în a doua

parte a campaniei electorale și, în mod special, între cele două tururi de scrutin ale alegerilor prezidențiale, când apar accente strident naționaliste pe tema relațiilor dintre români și maghiari.

b. Declarații făcute în campanie

În perioada dintre cele două tururi ale alegerilor prezidențiale, Traian Băsescu l-a acuzat pe Adrian Năstase că susține autonomia ținutului Secuiesc. "**Autonomia unei palme de pământ românesc este un act de trădare națională**", a declarat dl. Băsescu („Evenimentul zilei”, 6 decembrie 2004). În același timp, el a susținut că ideea dublei cetățenii pentru maghiari nu este rea și că ar trebui aplicată de România în Republica Moldova și Serbia.

Adăugată la declarația că nu va negocia cu Uniunea Europeană „**în genunchi**”, această afirmație relevă apropierea, la nivel discursiv, de mesajele de tip extremist care aparțin registrului tradițional al PRM. Așa cum au arătat rezultatele de la cel de-al doilea tur de scrutin, cea mai mare parte a electoratului PRM s-a regăsit în acest tip de discurs și l-a votat pe dl. Băsescu.

• Alte teme abordate în campania electorală

● “Fraudarea alegerilor” de către PSD - manipulată în beneficiul electoral al lui Traian Băsescu

În chestiunea relațiilor dintre persoanele de același sex, Băsescu s-a arătat la început favorabil fără ezitări relațiilor homosexuale, declarând chiar că „20 la sută dintre români ar avea înclinații homosexuale”. Această declarație a fost nuanțată ulterior.

În privința arhivelor Securității, Băsescu a declarat că va „**schimba în bine legea Ticu**” și va ceda arhivele fostei securități din gestiunea SRI în cea a CNSAS, însă a contestat utilitatea unei legi a lustrației, la 15 ani după Revoluție.

Deși excentrică unui program electoral, din motive tactice, care priveau mobilizarea electoratului propriu și delegitimarea morală a adversarilor politici, **Traian Băsescu a folosit masiv tema fraudării alegerilor, pe fundalul exacerbării, prin intermediul organizațiilor societății civile, a temerilor electoratului pe marginea acestui subiect.**

În urma desfășurării primului tur de scrutin al alegerilor generale, Traian Băsescu declara că „**Alianța D.A. nu va contesta rezultatul alegerilor și nu va cere refacerea lor, chiar și în cazul în care fraudă electorală va fi dovedită**” (Amos News, 30 noiembrie 2004). A doua zi după anunțarea rezultatelor primului tur de scrutin, el a cerut

anularea alegerilor și repetarea acestora având în vedere "frauda masivă care a avut loc". „**Probabil că tot procesul este alterat profund și anularea alegerilor, repetarea alegerilor este o necesitate**" (Ziua, 1 decembrie 2004). A fost incriminată o eroare a softului folosit pentru numărarea voturilor anulate și s-a cerut arestarea directorului firmei producătoare. În urma verificărilor, s-a stabilit că soft-ul nu avea nici o problemă de acest gen. Dl. Băsescu și-a cerut scuze directorului firmei de soft, revenind asupra declarației sale. „**A fost vorba de o eroare**", a spus dl. Băsescu (Adevărul, 2 decembrie 2004).

Când analizăm cele șase luni de mandat ale Președintelui Traian Băsescu avem în vedere concordanța dintre promisiunile făcute în campanie și acțiunile sale ca președinte al României.

II. Politica externă și de securitate a Administrației Băsescu

1. Definirea politicii externe românești

Cea mai vizibilă caracteristică a politicii externe românești de după instalarea administrației Băsescu este orientarea sa accentuată înspre relații (numit „strategie”) cu SUA, Marea Britanie și cu NATO. Această direcție a devenit prioritară, în detrimentul obiectivului integrării europene a României. Cu alte cuvinte, obiectivele și prioritățile relației cu așa-numita „Axa Washington-Londra-București” au un caracter absolut, de scop în sine, în timp ce obiectivul integrării în UE este relativ.

Noul atlantism al politicii externe românești – pentru că orientarea spre stabilirea de relații privilegiate cu Statele Unite ale Americii și cu Marea Britanie este o constantă a demersurilor României – se distinge printr-o serie de particularități, care vor genera consecințe dintre cele mai diverse. Printre consecințele cele mai vizibile în momentul analizei, se remarcă:

– redefinirea locului României din punct de vedere geopolitic, prin renunțarea la poziționarea în zona central sudică a Europei și deplasarea în Europa de Est;

– spațiul în care România își urmărește cu predilecție interesele nu mai este în Vest și nu-și mai are centrul la Bruxelles, ci în Est. Natura și conținutul relațiilor României cu statele din estul Europei și cu țările din jurul Mării Negre vor fi date de obiectivele strategiei americane în zonă;

– modificarea majoră a prevederilor doctrinei naționale de apărare, pentru a integra principiul intervențiilor preventive în afara teritoriului național.

a) „Axa Washington-Londra-București”

Definirea " Axei Washington-Londra-București" s-a făcut în pripă și nu fără contrarierea partenerilor de Axă, care s-au trezit incluși într-o

● *Axa
Washington-
Londra-București
- o strategie
de politică
externă
improvizată,
fără ecouri
și beneficii reale
din partea SUA
și Marii Britanii*

construcție cu scopuri neclare pentru ei.

În viziunea Președintelui României, Axa descrie un parteneriat special, ale cărei elemente sunt următoarele:

- 1) acțiune ofensivă pentru democratizarea și stabilizarea politică a zonei Europei de Est și a spațiului Mării Negre;
- 2) acțiune conjugată pentru combaterea terorismului și a amenințărilor asimetrice;
- 3) stabilizarea economică a zonei Mării Negre;
- 4) cooperarea militară preferențială în interiorul, sau în afara cadrelor existente (NATO sau Parteneriatul pentru Pace), atât între membrii Axei - vezi amplasarea în România de baze americane, nu NATO - cât și între aceștia și țările din zonă.

Modul în care Traian Băsescu a conceptualizat această axă merită o serie de comentarii:

– în primul rând, terminologia este neinspirată, deoarece aduce aminte de alte construcții geopolitice din perioada totalitară a istoriei europene („axa Roma-Berlin-Tokyo”) și se situează, vrând-nevrând, în vecinătatea (cel puțin semantică) a acestora;

– în al doilea rând, acest mod de a percepe scena internațională indică o abordare geopolitică clasică, în termeni de putere, influență, actori statali clar definiți etc., adică într-un mod diferit de cum sunt definite actualele doctrine de securitate și apărare ale statelor naționale din Uniunea Europeană și a acesteia ca actor internațional;

– în al treilea rând, axa înseamnă punerea accentului pe relații bilaterale cu puteri din afara zonei geografice căreia țara în cauză (în speță, România) îi aparține. Un asemenea tip de politică externă este favorizată de și favorizează personalizarea politicii internaționale. El prezintă riscul transformării asimetriilor de putere dintre parteneri în subordonarea agendei celui mai slab față de prioritățile celui mai tare. Reamintim că politica „de axă” este adoptată de state care nu au relații bune cu vecinii și caută ajutorul puterilor mai îndepărtate (în speță, SUA) pentru a compensa deficitul de securitate din vecinătatea imediată și apropiată, practicând un joc de sumă nulă - ex.: Israel, unele state din America Centrală și Caraibe etc. România nu este într-o astfel de situație sau și, în orice caz, are la dispoziție alternativa mai sigură a jocului de sumă pozitivă (win-win strategy) prin integrare în sisteme de securitate colectivă / cooperativă (UE și OSCE), securitate democratică (Consiliul Europei) și apărare colectivă (NATO).

În mod semnificativ, nici partea americană, nici cea britanică nu au

răspuns cu entuziasm la inițiativa Președintelui Băsescu, nu s-au referit în nici un moment la relația cu România ca la o relație cu virtuți geo-strategice – o „axă” presupune nu doar o relație bilaterală privilegiată, ci și o legătură menită să stabilească o conduită comună a polilor „axei” față de Țerți, precum și să impună Țerților un anumit comportament favorabil polilor respectivi – și nu au indicat în vreun mod oarecare că relația lor cu România s-ar bucura de un statut superior față de relația cu alte state având o poziție geografică și politică similară României (Bulgaria, de exemplu). În cadrul vizitei de la Washington, președintele Bush nu s-a referit la această așa-numită axă, rezumându-se să declare că dl. Băsescu este „un aliat special”. Se înțelege că România este un aliat special în aceeași măsură cu orice alt stat care împărtășește un set de valori și are un anumit comportament politic față de SUA. Semnificativă în acest sens este primirea făcută de George W. Bush președintelui ucrainean cu ocazia vizitei acestuia la Washington, primire similară celei rezervate președintelui României, chiar dacă Victor Iușcenko anunțase retragerea trupelor ucrainene din Irak. Aceasta se întâmplă în condițiile în care SUA, izolate pe scena internațională de conflictul din Irak, se presupune că sunt dornice să aibă relații strânse și bazate pe o loialitate necondiționată cu un stat precum România.

Paradoxul este că, deși axa este mai mult o construcție retorică decât o construcție efectivă și consimțită de către parteneri, Traian Băsescu îi consacră mai multă energie și mai mult spațiu în discursurile sale decât oricărui alt obiectiv de politică externă. Este singura temă recurentă din discursul de politică externă prezidențial. Paradoxul se amplifică atunci când alăturăm acest mesaj politic celui dedicat aderării la UE. Spre deosebire de axa Washington-Londra-București, existență deocamdată doar la nivel discursiv, integrarea europeană este un proces în desfășurare concretă. **O concluzie provizorie este că Traian Băsescu încearcă să acționeze acolo unde contribuția sa este dispensabilă și nu se manifestă acolo unde performanța României este crucială pentru viitorul românilor și cel puțin semnificativă pentru viitorul Europei.**

● *Pierderea inițiativei în bazinul Mării Negre*

b) Politica externă în Est și în zona Mării Negre

Una dintre proiecțiile administrației Băsescu, în afară de cea legată de axă, este cea a României ca stat cu o competență specială în zona Estului Europei. Marea Neagră și zona riverană ei sunt văzute de Președintele Traian Băsescu ca loc al intersectării a două fluxuri strate-

gice: primul este cel care unește producătorul de energie (Orientul Apropiat și zona Caucazului și a Mării Caspice) și consumatorul de energie (comunitatea euroatlantică), iar al doilea este cel dintre producătorul de securitate (comunitatea euroatlantică) și consumatorul de securitate (Orientul Apropiat și zona Caucazului).

Zona riverană Mării Negre este percepută de Președintele României în termeni de securitate derivați din politica balanței de putere, specifică teoriei realismului în relațiile internaționale. El încearcă să definească acțiunea României ca fiind una care asigură în același timp obiectivele NATO, SUA și Marii Britanii (securitate, democrație, întreruperea fluxurilor de trafic ilegal, lupta împotriva terorismului, crearea unei contraponderi la spațiul CSI), cât și cele ale UE (prosperitate prin solidaritate și extindere spre Est, stabilitate prin democrație). Ordinea de priorități este însă cea dinspre obiectivele regionale ale SUA înspre cele ale UE, adică cele americane sunt mai importante decât cele europene.

Conform dlui Băsescu, România trebuie să joace un rol activ în cooperarea cu statele din zona caucaziană, în soluționarea conflictului din Transnistria și a celorlalte "conflicte înghețate" – Abhazia, Osetia de Sud. Apoi, România trebuie să acționeze ca un fel de "ancoră" a Uniunii Europene pentru statele din vecinătatea sa estică (Ucraina, Moldova), dar, în același timp, ca gardian al UE pentru spațiul respectiv, rol evocat clar în discursul susținut cu ocazia semnării de către România a Tratatului de Aderare la UE în 25 aprilie a.c.

Mijloacele prin care obiectivele politicii estice pot fi realizate nu sunt foarte clare. Administrația de la București vorbește despre organizarea unui summit al Mării Negre și constituirea unui Fond Mutual al Mării Negre, care ar trebui să contribuie la stabilizarea politică și economică a regiunii. Aceste inițiative se suprapun, însă, peste acțiunile Organizației pentru Cooperarea Economică la Marea Neagră care, de la înființarea ei la Istanbul în 1992, a cunoscut o evoluție ce i-a adăugat o certă dimensiune politică. Traian Băsescu a propus constituirea unui grup operațional pentru combaterea traficului de arme, de persoane și droguri în care să facă parte trei state membre NATO – Turcia, Bulgaria, România – și Rusia. **Acest lucru, așa cum subliniază unii specialiști, este conform și cu doctrina rusească de a subregionaliza problemele de securitate în formate de participare, în care poziția Rusiei să fie una dominantă. Ca atare, o astfel de inițiativă va fi mai degrabă în detrimentul poziției NATO la Marea Neagră.**

Singurele elemente concrete ale strategiei se referă la Moldova și la Transnistria. Totuși, modul în care administrația de la București se referă la aceste două state este complet defazat de acțiunea altor actori. De exemplu, acțiunea românească nu este pusă de acord cu cea europeană în problema Transnistriei. România dorește să revină în formatul negocierilor pentru soluționarea situației din Transnistria. UE are și ea un proiect dar, semnificativ, nu include România printre membrii formatului largit – din care fac parte OSCE, SUA, UE, Ucraina, Transnistria, Rusia. De asemenea, la recentul summit GUAM de la Chișinău planul ucrainean de soluționare a conflictului din Transnistria nu conține nici o referire la România, deși a avut loc după două runde de discuții între dl. Băsescu și Iuscenko (vezi datele – vizita de la Kiev și vizita lui Iuscenko la București).

În politica sa externă dedicată spațiului adiacent Marii Negre, Traian Băsescu formulează interesele României în termeni americani, subliniind că este în interesul ambelor, atât al S.U.A., cât și al României, ca statele din zonă să se democratizeze și să se constituie într-o regiune a prosperității și securității.

Problema este că dl. Băsescu are un dublu discurs. El include în schemă, sau nu, Rusia, un factor crucial pentru reușita acestor proiecte, în funcție de locul în care vorbește. Dacă vorbește în SUA, Ucraina, Germania etc., spațiul Mării Negre este unul în care actorii trebuie să coopereze cu scopul comun de a asigura securitatea, ca și cum ar avea toți aceleași interese dar, mai ales, un adversar comun (Rusia), mai mult ghicit, decât numit.

La Moscova, dl. Băsescu declara că recunoaște interesele Rusiei și chiar o include pe aceasta, într-un viitor format multilateral de cooperare la Marea Neagră. Dl. Băsescu oscilează între a atribui un rol preponderent negativ (Rusia este un spațiu al lipsei de democrație, față de care este necesară acțiunea de protecție a comunității euroatlantice) și recunoașterea în general a intereselor Rusiei în zonă, fără precizările necesare.

Politica estică a președintelui Băsescu încearcă să se insereze în politicile europene privitoare la zonă, adică la ceea ce înseamnă politica europeană de vecinătate (ENP). Este de remarcat că planurile românești cu privire la spațiul din vecinătatea estică nu se axează pe dimensiunea economică, ci pe cea militară și de securitate. Aflat în vizită la Washington, dl. Băsescu a subliniat că politica românească în zonă invită statele de la est și sud să beneficieze de pacea, stabilitatea și prosperitatea UE. Cu alte cuvinte, dl. Băsescu le vorbește ameri-

canilor de pe poziția unui stat care are relații privilegiate cu UE sau chiar de pe poziția unui membru UE – de vreme ce România poate să contribuie la ancorarea statelor respective în spațiul UE. Pe de altă parte, aflat în contexte UE, dl. Băsescu subliniază rolul României, ca și cum statul român ar fi o țară aflată oarecum la periferia UE și o punte spre alte spații. România pare să acționeze în cadrul acestei politici de vecinătate estică ca un broker al UE față de SUA, Rusia sau statele riverane Mării Negre și al SUA față de UE și spațiul pontic, trecând cu vederea faptul că însuși poziția sa este problematică - nu este membră a UE și nu are capacități de manevră adecvate.

Apoi, semnificativ este faptul că Președintele Băsescu a declarat în repetate rânduri că, din punctul său de vedere, Statele Unite sunt singura putere care are interese la Marea Neagră. Aceasta este o poziție care vine în contradicție cu recunoașterea de către Traian Băsescu a unui interes european și rusesc în zonă. Oferta făcută UE din partea României este de fapt oferta făcută unui actor care, din punctul de vedere al actualei administrații, nu are interese aici, ceea ce este o poziție cel puțin bizară. Altfel spus, deși Traian Băsescu vorbește despre o politică europeană în zonă și de potențialul rol al României în cadrul acesteia, el nu crede că UE sau un alt stat membru UE au interese reale în zona Mării Negre.

Proiecțiile actualei administrații sunt caracterizate nu doar de simple neclarități terminologice. **Neclaritatea terminologică și contradicțiile din discursurile președintelui Băsescu – cine asupra cui acționează, de pe ce poziții, cu ce mijloace, cu ce rezultate, dacă UE are sau nu interese și dacă România este un actor pe care UE se poate baza – sugerează neclaritatea conceptuală a proiecției prezidențiale de politică externă românească.**

În fine, politica estică a României are o rezonanță particulară în Turcia. Acesta este un stat care aspiră să devină membru UE. În același timp, este un foarte important membru NATO, ceea ce adaugă la valoarea sa ca factor de securitate în zonă. Frecvențele declarațiilor ale dlui Băsescu, conform cărora România este un cap de pod al comunității transatlantice la arealul Mării Negre sunt de natură să creeze reacții adverse în Turcia - aceasta este membru NATO de mai bine de cincizeci de ani și vrea să demonstreze că poate să fie un stat european.

Politica pontică a României se desfășoară într-un context în care evoluțiile înregistrate în construcția europeană au reverberații până în zona Mării Negre. Germania, componentă esențială a motorului extinderii Uniunii și element vital al construcției europene, poate compensa consecințele

respingerii Constituției de către francezi prin schimbarea accentului pe relațiile bilaterale, în zone de interes maxim pentru Berlin. Politica estică a Germaniei este pusă în evidență și mai mult de perspectivele deschise de victoria lui Iuscenko în Ucraina, care devine brusc un partener strategic important atât pentru SUA, cât și pentru Germania, rămânând în același timp unul și pentru Rusia. Se pare că o colaborare germano-rusă – axată pe relațiile economice preferențiale dintre aceste două state – include, într-o arhitectură geopolitică, deocamdată neformalizată, Polonia și Ucraina, satisfăcându-le acestora necesitatea de a avea un cuvânt de spus pe plan regional.

Pe de altă parte, în zona pontică, în condițiile în care Turcia nu este entuziasmată de afirmarea României ca actor regional și nici de scăderea rolului său în NATO, Germania pare să favorizeze alcătuirea unei trilaterale pontice cu Turcia și Rusia.

În ambele cazuri, România – care mizează doar pe o rigidă politică pro-americană și a eșuat până acum în a se transforma într-un partener regional pentru Germania și Rusia – riscă să rămână în afara acestor construcții geopolitice. Susținerea americană pentru România nu va ține loc unor relații bilaterale bazate pe interes reciproc. Există riscul ca SUA să prefere la un moment dat relația directă cu partenerii influenți și puternici din zonă, nu să implice un stat precum România pentru un leadership regional iluzoriu.

● *Doctrina loviturii preventive - contestată de multe state europene*

c) **Doctrina loviturii preventive**

În siajul doctrinei sale de politică externă Președintele Băsescu a amorsat și schimbarea doctrinei militare, fără ca acest lucru să fi fost formalizat încă într-un document oficial. Traian Băsescu dorește ca România să adopte doctrina loviturii preventive. Modul în care și-a justificat public această intenție a fost incorect, Președintele Băsescu încercând să acrediteze ideea că politica preventivă este același lucru cu politica loviturii anticipative.

Doctrina loviturii preventive afirmă că, mai cu seamă atunci când este vorba despre pericole neconvenționale de tipul terorismului, este mai eficace pentru securitatea unui stat ca acesta să-și atace inamicul înainte ca simpla amenințare să treacă de la potențial la real, transformându-se în agresiune propriu-zisă. **Slăbiciunea doctrinei loviturii preventive constă în dificultatea definirii agresorului.** Dacă siguranța statului se apără prin răspuns la un atac deja declanșat (aceasta este doctrina reactivă), de regulă, este limpede cine este victima și cine agresorul. Dacă, însă, se reacționează în avans la un pericol viitor *se*

pune întrebarea dacă este suficient ca acel pericol să fie posibil ori trebuie ca el să fie și probabil; dacă pericolul trebuie să fie iminent sau el poate fi într-o fază oarecare de maturizare? Ținând seama de subtilitatea unor atari nuanțe cui i se poate recunoaște dreptul de a distinge decisiv între ele? Sub ce control și cu ce răspundere?

Strategia loviturii preventive este legată de teoria dreptului la intervenție. Și în cazul acesteia se pune problema condițiilor care justifică intervenția, modalităților de constatare a îndeplinirii condițiilor pentru intervenție și de luare a deciziei de a interveni, obligațiilor celui ce intervine înaintea, în timpul și după intervenție, răspunderii în cazul încălcării respectivelor obligații. **Recunoașterea dreptului la intervenție echivalează cu schimbarea întregii vechi ordini internaționale bazate pe principiul non-intervenției.**

Adoptarea doctrinei loviturii preventive este în contradicție cu tot ceea ce a susținut România în mod tradițional. Există doar câteva state care includ în doctrinele lor militare posibilitatea loviturii preventive (anticipative) - Statele Unite, Federația Rusă, Israel. Aceste state se confruntă cu probleme regionale sau globale și, totodată, dispun de mijloace pe care România nu le are și de care nu dispune.

Adoptarea acestei doctrine în lipsa unor nuanțări esențiale intră în contradicție cu principiile defensive ale UE, care statuează că recurgerea la forță este o soluție de ultimă instanță sau, dacă această doctrină se cere adoptată, ea trebuie aplicată sub un strict control internațional, ceea ce principalii actori care folosesc doctrina preventivă nu acceptă. De aici, rezultă încă o posibilă sursă de contradicție cu UE, care se adaugă celor deja existente.

În fine, trecerea la doctrina loviturii preventive contravine principiilor pe care este organizată structura militară a țării (pregătirea trupelor, dispunerea lor în teritoriu, utilare, disponibilitatea vectorilor de proiecție a forței militare etc.). O reorientare majoră a doctrinei militare a unui stat se produce în condiții excepționale (de exemplu, SUA în 1939-1941). România nu este în această situație.

În condițiile în care România își asumă un rol (militar) prea important pentru capacitățile și interesele sale, se poate transforma dintr-un „stat-punte” – termen asiduu utilizat de președintele Băsescu – într-un „stat-țintă”.

d) De la „Europa Centrală” la „Europa de Est”

Definirea României ca stat cu competențe speciale în zonă are o semnificație aparte, dacă o asociem cu poziționările anterioare ale

● **România
ar putea deveni
din „stat-punte”
„stat-țintă”**

● *România trebuie să aibă o politică estică viguroasă, dar nu ca alternativă la integrarea europeană*

României. Vorbind des despre "politica estică" a României, dl. Băseșcu a deplasat-o dinspre o logică unificatoare și civilizatoare – integrarea în UE – spre o definiție a unei identități de margine a Europei, ca spațiu de frontieră și de trecere (punte) între UE/Europa și celelalte spații importante - Caucaz, Orientul Mijlociu etc.

Definiția, în sine, poate părea neimportantă, dar din ea derivă modul în care acest aspect al politicii externe se leagă de celelalte proiecții externe ale României și modul în care ele funcționează coerent. Definiția insistentă a României ca stat din sud-estul Europei sau aflat la marginea Europei poate să se transforme într-o strategie perdantă prin obstinația cu care România se proiectează în afara centrului geografic și civilizațional al continentului, tot mai mult echivalat cu Uniunea Europeană.

Estul Europei sau frontiera UE pot să însemne la fel de bine periferia Europei. Această decuplare a României de Europa Centrală este cu atât mai neproductivă și periculoasă, cu cât Ucraina mizează foarte mult (și probabil mai credibil) pe dubla sa vocație simultană – central europeană și pontică. România operează din nou în termeni exclusivi când se raportează la cele două spații, în loc să le urmărească în același timp, asumându-și pe deasupra și un rol pe care nu i l-a impus nimeni. În loc de și-și, suntem în logica lui ori-ori, lucru care ne văduvește de oportunități și ne creează probleme suplimentare.

Este foarte probabilă și revenirea la imaginea „României ca placă turnantă” și la discursul aferent ei, frecvent folosit în prima parte a anilor '90, care ascunde imprecizie în ceea ce privește obiectivele de politică externă. În epoca globalizării, țări precum România nu mai au cum juca rol de placă turnantă, mai ales atunci când sunt integrate într-un mare bloc politic, economic și militar. Posibila echivalare cu situația Marii Britanii este forțată și fără fundament.

Privită din perspectiva obiectivului strategic al României – integrarea în UE – orientarea spre Est poate fi o mișcare pripită, atâta timp cât politica românească la Marea Neagră nu este sincronizată cu cea a UE și nu intră într-un contact constructiv cu alte proiecții – cea ucraineană, cea turcească – și este pusă exclusiv de acord cu politica americană în această zonă. **Așadar, printr-o orientare spre Est, în detrimentul mai buneii definiri a orientării spre UE și spre alte spații regionale care fac obiectul interesului acesteia, (orientare înțeleasă mai degrabă în UE ca o consecință a interesului american pentru zonă), România nu-și servește interesul național imediat. România trebuie să aibă o politică estică viguroasă, dar aceasta trebuie să**

fie realistă, adică în acord cu potențialul său și să nu fie considerată o alternativă la integrarea europeană.

2. Acțiuni de politică internațională

- *Diplomația începutului de mandat sub semnul dezechilibrului: - orientarea spre Est; - contact redus cu instituțiile europene.*

a) Vizite diplomatice

Vizitele efectuate de vectorii de politică externă pun în evidență direcțiile principale ale politicii externe ale administrației Băsescu. Se poate observa că, în timp ce premierul a vizitat cu predilecție state și instituții europene dintr-o obligație care ține de fișa postului, Traian Băsescu s-a orientat spre statele din așa-numita „axă Washington-Londra-București” și asupra zonei din imediata vecinătate a României, care sunt incluse în „politica estică”. Bilanțul pe șase luni nu poate omite consemnarea eșecului demersurilor inaugurate cu pompă în direcția Rusiei.

Este semnificativ că dl. Băsescu a avut un contact direct redus cu instituțiile europene, el vizitând Bruxelles-ul doar cu ocazia unor întruniri multilaterale (summitului NATO din 21-22 februarie, Consiliul European 16-17 iunie). A avut, în schimb, vizite în statele din aria politicii estice a României, la Kiev, Chișinău și Moscova – ultima, într-adevăr, cu caracter mai degrabă formal, lucru care dovedește slăbiciunile politicii estice a României.

Este important de notat că vizita din Germania a fost o vizită mai degrabă de luare de contact cu oficialii de la Berlin - a fost o vizită oficială - spre deosebire de cea de la Londra, unde s-au abordat probleme punctuale, fiind o vizită de lucru.

- *Vizita în Irak a lui Traian Băsescu - devoalarea simbolică a tentației autoritare*

Semnificativă este vizita din Irak, în 27 martie. Traian Băsescu se înscrie în rândul puținilor politicieni europeni care au vizitat Irakul, ceea ce poziționează ferm România, chiar și în această ordine simbolică, alături de SUA și Marea Britanie. Rămânând la simbolistică, este relevantă apariția sa în cadrul acestei vizite în echipament militar – o alegere neinspirată, care adaugă gestului vizitei conotații nedorite și completează în mod nefericit declarația președintelui conform căreia armata română din Irak este „o armată de ocupație”.

Ministrul de externe a efectuat o serie de vizite – în cea mai mare parte oficiale – care se suprapun în mare măsură cu programul președintelui. Totuși, programul ministrului de externe a inclus state din imediata vecinătate cum ar fi Turcia - care, deși fac parte din grupul de state riverane Mării Negre, nu au fost vizitate de către Traian Băsescu.

Este de remarcat că nici Președintele nici Primul-Ministru nu au vizitat Franța, acest fapt fiind un indiciu al stadiului relațiilor bilaterale.

Acțiunile de politică externă ale Administrației Băsescu

Președinte	Premier	Ministru de externe
16 iunie, Bruxelles, Consiliul European	16-17 iunie, Bruxelles, Consiliul European	
31 mai- 3 iunie – vizită în Japonia	2-3 iunie - vizită de lucru în Germania	3-6 mai – vizită în SUA
16 mai – participare la Summitul Consiliului Europei de la Varșovia	27 mai - vizită de lucru în Suedia	29 aprilie – vizită de lucru în Siria
9 mai – participare la ceremoniile consacrate Zilei Victoriei, Moscova	25 aprilie – participare la ceremonia semnării Tratatului de Aderare la UE, Luxemburg	13 aprilie – participare la ședința Parlamentului European cu ocazia adoptării avizului conform asupra Tratatului de Aderare la UE a României și Bulgariei
22 aprilie 2005 – Summit GUAM, Chișinău	31 martie – vizită la Sofia	7-8 aprilie – vizită oficială în Austria
25 aprilie – participare la ceremonia semnării Tratatului de Aderare la UE – Luxemburg	22-23 martie – vizită la Bruxelles, cu ocazia Consiliului European	25 martie – vizită în Turcia
27 martie – vizitarea militarilor români din Irak	15-16 martie – vizită în Israel	11-15 martie vizită oficială în Marea Britanie
20-21 martie – vizită oficială în Germania	24 – 25 ianuarie – vizită la Bruxelles	23-24 februarie – vizită în Germania
23-24 martie – vizită de lucru în Italia	17 ianuarie – vizită oficială în Ungaria	2 februarie – participare la reuniunea Comisiei pentru afaceri externe a Parlamentului European, Bruxelles
8-10 martie - Vizită oficială în SUA		24-25 ianuarie (împreună cu premierul Tăriceanu) – vizită oficială la instituțiile comunitare de la Bruxelles
21-22 februarie – participare la lucrările Summitului NATO, Bruxelles		
14-15 februarie – vizită de lucru în Rusia		
31ianuarie – vizită de lucru în Marea Britanie		
23 ianuarie – participare la ceremonia de investitură a lui Viktor Iuscenko		
21 ianuarie – vizită în Republica Moldova		

Vizita ministrului francez de externe, Michel Barnier la București a fost marcată în felul său inconfundabil de către Traian Băsescu, care a provocat încă o criză în relațiile dintre cele două state, prin declarațiile sale din Financial Times.

b) Relații bilaterale

I. Relația cu SUA

Întreaga construcție de politică internațională a administrației Băsescu are legătură cu parteneriatul cu SUA. Statele Unite sunt țara ale cărei interese sunt cele mai importante pentru politica externă a României, de vreme ce Traian Băsescu a dorit de la bun început să întărească statutul de partener strategic pentru România al SUA și a reiterat această apreciere cu ocazia vizitei la Washington din 8-10 martie a.c..

● *Pentru Președintele României cooperarea militară cu SUA este punctul-cheie al alianței*

Ulterior vizitei președintelui Băsescu, ministrul de externe Mihai-Răzvan Ungureanu a efectuat o vizită în SUA (3-6 mai). Ambele vizite au abordat problematica pe care Traian Băsescu o pune în relație cu așa-numita „axă”.

SUA sunt importante pentru politica externă a României, așa cum este ea formulată în doctrina Băsescu, nu doar dintr-un calcul strategic, care are de-a face cu asigurarea securității și eliminarea pericolelor asimetrice, ci și din rațiuni de superioritate și preeminență geopolitică a americanilor asupra UE în zona estică a Europei.

De asemenea, un punct important al relației cu SUA, așa cum o concepe Traian Băsescu, este reprezentat de prezența militarilor români din Irak. Luările de poziție ale președintelui cu privire la prezența trupelor românești din Irak au fost explicite, mergând până la a spune despre ele că sunt trupe de ocupație (caz în care regimul juridic și simbolismul implicării României se schimbă radical). **„România este, în Irak în situația de ocupație a altui stat”**. („Adevărul”, 09.03.2005). Această declarație a fost ulterior nuanțată, până la a fi retractată, însă ea dovedește slabele cunoștințe de politică internațională ale Președintelui Traian Băsescu.

România este singura țară (alături de Albania) care a decis să suplimenteze contingentul de soldați în Irak (cu 100 de soldați). Acesta este un semn clar că politica externă a României se situează ferm alături de cea a SUA și a Marii Britanii. Absența unui plan de retragere a trupelor din Irak este, de asemenea, semnul unui angajament inechivoc, aproape ideologic, al dlui Băsescu față de politica SUA în regiune.

Semnificativ pentru modul în care concepe dl. Băsescu rolul României și posibilitatea de proiecție a intereselor sale este faptul că pentru el cooperarea militară – fie că este vorba despre implicarea în Irak sau despre amplasarea de baze militare americane în România – constituie un punct nodal al alianței cu SUA. Pe acest teren, orice pas înapoi – o eventuală retragere a trupelor din Irak, de exemplu – este de neconceput și imposibil de luat în discuție. În opinia dlui Băsescu, o astfel de mișcare – făcută deja de către Bulgaria, de exemplu, sau de către Ucraina – ne-ar periclita alianța cu SUA, percepție ce demonstrează caracterul ideologic al relației România - SUA, așa cum este ea văzută de Președintele Băsescu.

Deși prin vocea lui Traian Băsescu, România s-a prezentat în fața SUA și ca un actor care ar avea o vocație naturală în zona Mării Negre și în estul Europei, nu este foarte clar ce urmări practice va avea această ofertă și cărui proiect regional al americanilor va fi utilă.

Președintele George W. Bush declara că unul dintre subiectele pe care le-a discutat cu Traian Băsescu este problema Moldovei, foarte probabil abordată prin prisma conflictului transnistrean și a dorinței României de a fi din nou parte a soluției. Se pare că SUA caută să atribuie și României un rol de actor subregional (alături de Polonia și Lituania) alături de țările membre ale GUAM. De remarcat, totuși, că România este doar unul dintre statele care sunt eligibile pentru acest rol și că depinde integral de București cum va ști să gestioneze această poziție.

Pe de altă parte, relația cu SUA implică un anumit tip de relații cu Rusia. Există subiecte în privința cărora Rusia și SUA se înțeleg (războiul împotriva terorismului) sau asupra cărora au divergențe serioase (extinderea NATO și a democrației la frontierele Rusiei). De aceea, România trebuie să manevreze cu atenție între promovarea intereselor americane și o politică de înțelegere și/sau compromis cu Rusia. Un alt actor regional - Ucraina - devine din ce în ce mai interesant pentru SUA, care nu au investit doar speranțe în victoria lui Iuscenko. În aceste condiții, România își poate pierde din semnificația geopolitică, dacă nu încearcă construcții regionale realiste.

II. Relațiile cu UE

Uniunea Europeană întreține cu țările din zonă o diversitate de relații, structurate fie de politica de extindere sau pre-aderare – România, Bulgaria, Turcia – fie de politica de vecinătate – Rusia, Ucraina, Belarus și Republica Moldova, Armenia, Azerbaidjan și Georgia.

Fidelă principiilor sale, UE se comportă ca o putere „soft”, care

urmărește atingerea obiectivelor de politică externă – în special asigurarea securității – în principal prin intermediul seducției pe care o exercită modelul său civilizațional și de prosperitate, prin cooperare și solidaritate. Diferența este, în primul rând, față de SUA, care văd zona aproape exclusiv în termeni geo-strategici și militari.

Dacă definiția americană a securității este în termeni „hard” – care implică și proiecția forței militare și perceperea situației geopolitice în sens clasic, definiția europeană este una derivată din statutul său de putere economică, de model său social și cultural. Europa preferă intervenționismului și unui activism prodemocratic practicat în forță de americani un mix de politici și de stimulente pentru a genera și consolida schimbările dorite. Modelul a fost pus la punct în anii imediat următori prăbușirii comunismului, cu ocazia admiterii fostelor țări socialiste în Consiliul Europei și, apoi, revăzut și amplificat, a permis pregătirea pentru aderarea noilor membri UE. Deși pare lentă, metoda europeană a produs rezultate mai consistente decât cea americană, pentru că schimbările induse de ea sunt mai profunde și mai durabile.

În cadrul UE nu există un consens și o viziune clară cu privire la politica externă sau la cea de securitate, care sunt dintre cele mai puțin instituționalizate capitole ale activității UE. Există divergențe între înseși statele considerate promotoare ale integrării – Germania, Franța, Marea Britanie – în privința direcției în care urmează să evolueze politica externă. În aceste condiții, putem vorbi atât despre politica statelor membre ale UE, luate ca entități separate în această zonă, precum și despre politica UE ca actor unitar. Este adevărat că această particularitate a politicii externe europene poate genera uneori confuzie și chiar ineficiență, dar adâncirea procesului de integrare ar putea permite eliminarea treptată a acestor paralelisme.

În ceea ce privește relațiile României cu UE în direcția aderării, în timpul scurs de la preluarea puterii de către administrația Băsescu, acestea se pot subsuma formulei „**a face minimum necesar**”. Președintele României a enunțat încă de la preluarea puterii principiile după care se va ghida relația cu UE: un comportament corect, care să garanteze aderarea, ceea ce înseamnă îndeplinirea obligațiilor impuse de UE și anume, reforma în Justiție, combaterea corupției, întărirea capacității administrative, reglementarea în sens european a principiilor concurenței economice. În ultimele declarații de politică internațională Traian Băsescu a fost mai nuanțat și echilibrat în privința relațiilor cu Uniunea Europeană, dar putem presupune că acestea au fost făcute ca urmare a presiunilor interne și externe. Acestea nu

● *Invocând permanent costurile aderării la UE, Traian Băsescu pare a face „minimum necesar” pentru integrarea țării în 2007*

● *Sub
conducerea lui
Traian Băsescu,
România devine
un stat
eurosceptic
la vârf.*

schimbă însă în mod fundamental atitudinea eurosceptică a Președintelui Traian Băsescu.

Pe de altă parte, dl. Băsescu accentuează costurile intrării în UE, ceea ce poate fi interpretat, în condițiile plasării noilor accente în politica externă („axa Washington-Londra-București”) ca fiind, eventual, o concesie făcută curentului eurosceptic din România (foarte slab încă la nivelul cetățenilor, dar tot mai răspândit în mediile patronatelor românești, care se tem de costurile integrării) sau pregătirea pentru acceptarea unui posibil eșec în procesul de aderare – activarea clauzei de salvagardare etc.

Un alt element, semnificativ pentru tipul de relație cu Uniunea Europeană pe care înțelege să-l promoveze Traian Băsescu este modul în care șeful statului a înțeles rolul României după integrare. Enunțat fragmentar în ocazii anterioare, acesta a fost formalizat într-un moment foarte important, în discursul ținut cu ocazia semnării tratatului de aderare a României la UE din 25 aprilie 2005. **Trecând rapid peste ceea ce înseamnă România și construcția europeană – socială, politică, economică – dl. Băsescu a ales să accentueze latura de securitate și de apărare, adică exact cea mai puțin formalizată și agregată parte din edificiul european.** El a accentuat rolul României de factor de securitate și stabilitate la frontiera de est a Uniunii și a vorbit despre UE ca despre un factor de putere în sens clasic (un fel de mega-stat care își planifică politicile și acționează în termenii realismului politic în relațiile internaționale – răspândirea influenței UE, proiecția de putere a UE, balanța de putere zonală etc.).

Din discursul președintelui din 25 aprilie rezultă că România se percepe ca o entitate care poate fi utilă UE doar ca interfață înspre exterior, nu ca o componentă funcțională a ansamblului. Asumându-și doar rolul de interfață, România nu intră în dezbaterile privitoare la construcția internă a Uniunii și la viitorul UE. În schimb, dl. Băsescu proiectează viziunea aproape mesianică a propriului său discurs de politică externă înspre UE, angajându-se că România, care nu este nici măcar membru al UE, o va ajuta să aibă un rol sporit pe scena mondială prin adăugarea arealului zonei Mării Negre, ceea ce este cel puțin o exagerare a capacităților de care dispune România. Traian Băsescu vine, așadar, cu un discurs de factură americană în UE într-un moment când la Luxemburg se discutau chestiuni cum ar fi viitorul Europei, constituție, criterii de aderare.

Semnificativ este modul în care UE vede situația Ucrainei și a Moldovei. În cazul Ucrainei, UE nu a cerut sprijinul României pentru a o

ancora, ci a acționat mai ales prin intermediul Poloniei și Lituaniei. În relație cu Moldova, același rol este îndeplinit de Lituania. Ministrul de externe lituanian a vizitat recent Chișinăul pentru a desfășura planul de acțiune UE-Moldova și pentru a pune la dispoziția Moldovei experiența țării sale în domeniul integrării europene, ceea ce României nu i s-a cerut.

De asemenea, în ceea ce privește chestiunea Transnistriei, UE – recent implicată în diverse inițiative de soluționare a conflictului, pentru care și-a desemnat un emisar, Adriaan Jacobovits de Szeged – nu a cerut includerea României în formatul de negocieri. În plus, UE este în favoarea creării unei axe Marea Baltică-Marea Neagră, prin care să ancoreze în structurile europene state precum Ucraina, Moldova și Georgia, conferind un rol principal Poloniei și Lituaniei.

Dacă la începutul mandatului său Traian Băsescu a acordat un rol fundamental relației cu statele de pe „axă”, din luna mai a.c. președintele României și-a nuanțat întrucâtva poziția, declarând că Uniunea Europeană reprezintă obiectivul principal al politicii externe românești (interviul acordat agenției Ria Novosti pe 9 mai, interviul de la Europa FM din 18 mai și participarea într-o emisiune la TVR, 19 mai a. c.). Probabil că această reșezare a ordinii de priorități în favoarea integrării se datorează vizitei lui George W. Bush în Europa, care a atenuat diferendele existente între UE și SUA.

În ultimele luări de poziție, șeful statului califică politica externă a României ca fiind „pe două paliere” – axa Washington-Londra-București și integrarea europeană. Președintele Băsescu pare să etapizeze evoluția acestei politici, în sensul că insistența de până acum asupra zonei Mării Negre a fost doar pentru a trezi interesul organismelor și instituțiilor occidentale față de zonă. Rămâne de văzut dacă se prefigurează întradevăr o schimbare de accent în politica externă românească în sensul orientării sale preponderent spre UE.

III. Marea Britanie

Deși stat membru al UE, Marea Britanie contează pentru Traian Băsescu mult mai mult ca membru al axei virtuale Washington-Londra-București. Cele mai importante probleme pe care Președintele României le avea de discutat cu premierul britanic erau cele legate de așa-numita axă, apoi cele legate de cooperarea din Irak, politica românească la Marea Neagră și implicațiile pentru Marea Britanie, chestiunea vizelor și, în fine, integrarea europeană.

Marea Britanie este unul dintre statele importante ale UE, alături de

● *Retorica de politică externă a președintelui, insuficientă pentru rezolvarea problemelor concrete (vezi problema vizelor pentru Marea Britanie).*

Germania și Franța. Datorită faptului că aceasta promovează o viziune diferită asupra UE decât celelalte două state amintite, România trebuie să-și construiască un sprijin solid într-o țară care poate determina o reorientare a priorităților Uniunii, mai ales în contextul generat de respingerea Constituției într-o serie de state fondatoare ale UE.

Din anumite rațiuni cu adânci rădăcini istorice, Londra vede Uniunea ca o construcție mai degrabă economică (Europa-piață) decât ca una politică (Europa-federație), drept pentru care Marea Britanie este probabil unul dintre membrii cu cele mai scăzute contribuții la construcția politică a UE.

Faptul că Marea Britanie este singurul stat din UE situat pe axa dlui Băsescu îi conferă acesteia un statut special și în elaborarea relațiilor României cu UE - România pare să preia poziția britanică față de UE, adică una mai degrabă eurosceptică (nu o Europă politică, implicând transferuri de suveranitate politică către instituții suprastatale, ci o Europă minimală, un simplu spațiu al liberului schimb). Dacă Marea Britanie este un stat care își poate permite o oarecare detașare de UE, fără ca aceasta să o influențeze într-un fel major, nu același lucru se poate spune despre România: **după ce UE a constituit obiectivul strategic pentru mai bine de șase ani, brusc România devine un stat eurosceptic la vârf, în momentul cel mai nepotrivit pentru succesul integrării sale.**

Se impune și aici un comentariu. Acest euroscepticism ad-hoc al noii administrații de la București ar putea fi o atitudine destinată să mascheze răcirea relațiilor între București, Bruxelles și câteva capitale importante, din motive imputabile nu lipsei de performanță a României, ci modului în care lideri europeni importanți au fost tratați de către Traian Băsescu.

Deși a întreprins o vizită la Londra în 31 ianuarie 2005, președintele Băsescu nu a reușit să rezolve într-un sens favorabil una dintre problemele importante ale relației cu Marea Britanie – vizele. Acest fapt îndreptățește comentariile critice făcute de unii oficiali ai statelor UE la adresa faptului că România a inclus printre partenerii săi preferențiali un stat care îi impune încă vize, excluzând de facto state care au făcut un gest de bunăvoință și au anulat obligativitatea vizelor.

Nici vizita ministrului de externe Mihai-Răzvan Ungureanu la Londra (11-15 martie a.c.) nu a adus noutăți în această privință. Ambele vizite au avut ca obiect subiecte precum contribuția britanică la securizarea frontierelor, lupta împotriva corupției, reforme în domeniul justiției și administrației.

● *Scepticismul Germaniei față de „doctrina Băsescu”*

IV. Germania

Relațiile cu Germania contează – având în vedere importanța acestui stat în UE – într-o măsură cel puțin la fel de mare precum cele cu Marea Britanie. Președintele Băsescu a efectuat o vizită în Germania în perioada 20-21 martie 2005, acțiune de la care observatorii așteptau mai multe răspunsuri în legătură cu orientarea politicii externe românești. Totuși, vizita, spre deosebire de aparițiile spectaculoase de la Chișinău sau Londra, pe larg promovate comunicațional de către departamentul de specialitate al Președinției, nu a avut nimic notabil. Este de subliniat faptul că vizita a fost oficială și efectuată la invitația președintelui Horst Koehler, care are un rol de reprezentare, cu impact redus pe scena politică germană. Acest amănunt are și o explicație de protocol, invitațiile fiind adresate între demnitari de același rang. Trebuie să remarcăm faptul că întâlnirea cu Gerhard Schroeder a fost mai degrabă simbolică și protocolară, transformând vizita la Berlin dintr-una decisivă într-o „vizită de rutină”, cum au numit-o unii comentatori, chiar dintre cei favorabili Președintelui Băsescu.

Vizita era cu atât mai importantă, cu cât în Germania se manifestă probabil cele mai puternice și mai structurate, chiar instituționalizate, reacții împotriva aderării României și Bulgariei în 2007 la UE. Din această cauză, se poate spune că dacă obiectivul dlui Băsescu a fost acela ca, mergând la Berlin, să așeze Germania pe „axă” sau să asigure Berlinul că are un loc important în viziunea românească de politică externă, acest obiectiv nu a fost atins, nimic din ceea ce a reprezentat prezența sa acolo neindicând că ar fi fost altceva decât o vizită de rutină.

În condițiile în care Germania imaginează o serie de aranjamente regionale, în care parteneri sunt state din interiorul și din afara UE, România trebuie să evite a fi plasată în afara acestora.

V. Franța

● *O relație înghețată din cauza lui Traian Băsescu*

Relațiile administrației Băsescu și implicit ale României cu Franța, stat cu relevanță pentru viitorul nostru european, au suferit cea mai puternică degradare în perioada supusă analizei. Atitudinea inamicală a lui Traian Băsescu la adresa Franței era de notorietate. Dl. Băsescu a reacționat dur încă din perioada în care se afla în opoziție, respingând de o manieră categorică și la fel de puțin elegantă, comentariile lui Jacques Chirac, făcute la începutul anului 2003, privitoare la poziția României și Bulgariei în legătură cu conflictul din Irak. Ostilitatea deschisă a dlui Băsescu s-a manifestat și prin celebra remarcă la adresa vizitei din 17-18 octombrie 2004 a premierului francez Jean-Pierre

Raffarin în România („a veni să-și ia tainul”, cu trimitere directă la contractele Vinci și EADS).

Cu ocazia unei vizite în România, efectuată în data de 25 februarie, ministrul de externe al Franței, Michel Barnier a exprimat surprinderea Franței față de politica agresiv pro-americană a noii administrații de la București și în legătură cu atitudinea rezervată față de UE a președintelui Băsescu. Reacția dlui Băsescu, de acum caracteristică, a fost să admonesteze Franța pentru acest tip de declarații într-un interviu acordat ziarului *Financial Times*, apărut pe 19 aprilie, ceea ce a adâncit deteriorarea relațiilor cu acest stat. Această impresie rămâne, în pofida încercărilor pe care Traian Băsescu le face de a arăta că relațiile româno-franceze sunt bune.

Mai ales în condițiile în care în Franța se manifestă o creștere a euroscepticismului, confirmată de respingerea prin referendum a Tratatului constituțional în 29 mai, este necesar ca relațiile româno-franceze să se îmbunătățească rapid. Cu atât mai mult cu cât la nivelul opiniei publice franceze, cota de popularitate a românilor este la un nivel scăzut.

VI. Ucraina

Relația României cu Ucraina este una dominată de litigii evidente:

- 1) problema minorităților;
- 2) canalul Bâstroe;
- 3) delimitarea platoului continental;
- 4) Transnistria.

Cele mai importante contacte de până acum au fost o vizită a președintelui Băsescu la Kiev în 23 ianuarie și o vizită a președintelui Iuscenko la București (21 aprilie 2005). În pofida optimismului afișat de către președintele Traian Băsescu, ceea ce se distinge din aceste două vizite este că relațiile româno-ucrainene nu se îndreaptă spre o normalizare atât de rapidă pe cât credea șeful statului și, oricum, nu în sensul dorit de România.

În problema delimitării platoului continental și a canalului Bâstroe, dl. Băsescu a preferat să recurgă la readucerea cazurilor în spațiul relațiilor bilaterale, afirmând că ele vor fi soluționate printr-o relație directă între el și președintele Iuscenko. Dl. Băsescu a abandonat astfel – pentru un câștig ipotetic care ar rezulta din această relație directă – o poziție solidă din punct de vedere al dreptului internațional pe care se situa România. Chiar și în condițiile în care se pare că discuțiile în problema Bâstroe s-au deblocat (mijlocul lunii mai), Ucraina nu face

● *Pierderea inițiativei regionale în favoarea lui Iușcenko*

pași hotărâți în direcția soluționării disputei, utilizând argumente cum ar fi lipsa de fonduri (65 000 de euro pentru plata părții ucrainene din costul efectuării unui studiu de impact).

O altă problemă importantă, în care s-au înregistrat evoluții semnificative, dar, din nou, nu în sensul dorit de București, este cea a Transnistriei. La summitul GUAM de la Chișinău, din 22 aprilie 2005 unde președinții Lituaniei și României au fost observatori, Ucraina a propus un plan de soluționare a situației din Transnistria care presupunea organizarea de alegeri pe teritoriul republicii separatiste și o federalizare a Moldovei, menținerea pe termen nedefinit a trupelor rusești și un format de negocieri care include UE, Consiliul Europei, OSCE, Rusia, SUA, Ucraina. Planul a fost elaborat de consilierul pentru securitate națională al Ucrainei, Petro Poroșenko. Deși Iuscenko a vizitat România cu doar o zi înainte de summitul GUAM și situația Transnistriei era un punct de discuție între România și Ucraina (și o dimensiune a politicii estice a președintelui Băsescu), Petro Poroșenko nu a făcut parte din delegația destul de numeroasă a Ucrainei. Urmându-și propriul interes, Iuscenko a prezentat pe neașteptate planul la Chișinău, deturnând scopurile inițiale ale summit-ului. Se pare că summitul GUAM a reprezentat o ocazie prin care Ucraina a încercat să își promoveze aproape agresiv o proprie „politică estică”.

Pentru a para comentarii de acest gen, Traian Băsescu s-a repliat în ultimele săptămâni, explicând că propunerile ucrainene reflectă puncte de vedere românești și doar o întâmplare a făcut ca ele să fie enunțate de către Ucraina. Este, se pare, un mod de a atenua impresia generală că relația cu Ucraina nu este atât de bună precum o întrevădea Traian Băsescu în urmă cu câteva luni.

VII. Rusia

Problemele pe care România le are cu Rusia sunt multiple și la aproape toate capitolele relațiilor bilaterale. Economic, România înregistrează un deficit mare în relația cu Rusia; produsele și investițiile românești nu pătrund în Rusia. În același timp, Rusia reclamă tratamentul discriminatoriu la care România îi supune pe investitorii ruși comparativ cu ceilalți investitori. În plan politic, există probleme vechi cum ar fi cea a tezaurului, a denunțării pactului Ribentrop-Molotov – și chestiuni mai recente – cea mai importantă dintre ele fiind cea a Transnistriei. În afară de acestea, mai există probleme legate de cooperarea de la Marea Neagră în privința combaterii terorismului și a traficului de arme, persoane, droguri și cooperarea dintre România și

● *Mai multă
retorică
băsesciană
decât acțiune*

Rusia în diferite organisme internaționale cum ar fi OSCE.

Politica estică a președintelui Băsescu ar trebui să includă Rusia ca un partener natural de dialog și cooperare, consecință logică a teoriei axei Washington-Londra-București. Rusia poate fi partener în mai multe sensuri. În primul rând, această țară este unul dintre statele riverane Mării Negre. Apoi, de Rusia depind evoluții, pozitive sau negative, în cazul conflictelor înghețate din spațiul fostei URSS. În fine, Rusia este un actor care are o viziune particulară, de care trebuie să se țină cont, în privința rolului spațiului din imediata sa vecinătate, considerat ca spațiu de securitate pentru ea.

Nu toate aceste relații sunt divergente, însă există situații în care pozițiile celor două state par să fie contrare. Din perspectiva Rusiei, România este una dintre țările însărcinate de SUA să asigure NATO un spațiu de securitate la Marea Neagră. Faptul că Polonia, Lituania și România au fost parteneri de consultare în cadrul Grupului de lucru pentru integrare euroatlantică al GUAM, înființat în cadrul Summitului din 22 aprilie 2005 de la Chișinău, indică hotărârea SUA de a conferi acestui grup o dimensiune de securitate pronunțată și ancorarea sa în NATO. Pe de altă parte, în cadrul relației SUA-Rusia, România se pare că urmează să fie un partener regional al Rusiei. Ca urmare, pentru a-și îndeplini acest rol, România trebuie să aibă relații bune cu Rusia, nu să o antagonizeze. Deocamdată, nu se întrevede o linie politică clară în relația cu Rusia, dincolo de pragmatismul evident al lui Traian Băsescu, sugerat prin pledoaria pentru "ruperea de trecut" făcută în timpul vizitei de la Moscova.

Cu această ocazie, Traian Băsescu și Vladimir Putin au abordat doar parțial problemele litigioase. Rezultatele nu par să fi fost palpabile, de exemplu problema Transnistriei a rămas nesoluționată. Nici colaborarea la Marea Neagră nu a cunoscut un progres substanțial, deși cei doi președinți sunt în favoarea unui cadru subregional de cooperare, din care Rusia să facă parte, alături de state NATO și non-NATO.

Probabil că ambele părți au considerat vizita ca o primă luare de contact. Rămâne de văzut cum se vor concretiza în continuare relațiile dintre cele două state. De remarcat că, similar conduitei față de Iuscenko, Traian Băsescu personalizează relațiile dintre România și Rusia, conduită care nu pare să aibă rezultate până acum și necesită precauții sporite.

Relația cu Rusia este una complicată, mai ales din momentul admiterii României în NATO. Cea mai bună conduită pentru Traian Băsescu este să stopeze dublul discurs pe care îl practică, prin care identifica -

● *Strategia adoptată de către Traian Băsescu pentru soluționarea crizei transnistrene - falimentară.*

în funcție de capitala vizitată - Rusia ca parte a problemei (față de care este necesară securizarea), sau ca parte a soluției (împreună cu care este necesară securizarea).

VIII. Republica Moldova

Moldova este un stat cheie în elaborarea politicii externe a lui Traian Băsescu față de zona limitrofă României. Vizitele de la Chișinău au însemnat o revitalizare a relației deteriorate la un moment dat dintre România și Moldova.

Problemele cele mai importante în legătură cu Moldova sunt cea transnistreană, cea a acordării cetățeniei, relațiile economice (energetice), susținerea Moldovei la accesarea în diferite instituții și organizații internaționale.

Conduita față de Moldova nu poate fi disociată de linia generală a politicii externe românești. Încadrarea Moldovei într-o politică activă, care nu este girată de UE ci mai degrabă de SUA, determină ca relațiile moldo-române să devină o parte a obiectivelor strategice americane. Momentan, acestea coincid cu cele ale UE – care are o conduită totuși diferită de SUA în relațiile sale cu statele CSI, pentru a menaja susceptibilitățile Rusiei.

România joacă roluri diferite în aceste două strategii. În cea americană, România are un rol de ancorare a Moldovei la spațiul euro-atlantic, în termeni mai degrabă de geo-strategici. UE nu vede, însă, România ca un factor important în relațiile cu Moldova, promovând în poziția de parteneri preferențiali ai Moldovei state precum Polonia și Lituania.

Problema transnistreană este, probabil, cea mai importantă pentru România. În prezent, contextul internațional pare a deveni încă mai complex ca urmare a desemnării de către UE a unui reprezentant special pentru problema transnistreană în persoana olandezului Adriaan Jacobovits de Szeged. UE nu insistă în retragerea trupelor ruse din Transnistria, considerând legitim astfel punctul de vedere al Rusiei, în accepțiunea căreia acestea sunt trupe de menținere a păcii.

Trebuie să remarcăm două lucruri în legătură cu acest plan. În primul rând, opiniile instituțiilor internaționale (OSCE, UE) coincid cu majoritatea propunerilor planului Poroșenko (recunoaște Transnistria ca parte legitimă în negociere, dar România nu este inclusă printre negociatori). Apoi, Ucraina, spre deosebire de discursul oscilator al României, alocă Rusiei un rol bine definit, deoarece este conștientă că altfel orice inițiativă de politică externă va fi sortită eșecului.

Eșecul diplomației românești în soluționarea potrivit propriilor

interese a crizei transnistrene este evident după ce Uniunea Europeană pare să accepte planul ucrainean pentru Transnistria. Fali- mentul strategiei adoptate de Traian Băsescu pentru soluționarea crizei transnistrene este pus în evidență și de recenta raliere a președintelui moldovean Vladimir Voronin la punctul de vedere al Ucrainei, Româ- nia fiind practic exclusă în formatul de negocieri. România ar urma să-și exprime interesele, potrivit lui Adriaan Jacobovits de Szeged, prin intermediul UE. Dar care poate fi influența românească în deciziile Uniunii, din moment ce nu este membru, iar vocile care doresc amâ- narea primirii în UE sunt tot mai numeroase?

În urma acestor evoluții recente, România trebuie să enunțe clar obiectivul pe care îl urmărește în relație cu Transnistria și ce anume speră de la participarea la negocieri, pe care o vizează: România nu este interesată în federalizarea Moldovei, așa cum poate fi SUA și nici nu are interesul ca Ucraina să capete o poziție dominantă asupra Moldovei, așa cum dorește Kievul.

3. Politica de personal a administrației Băsescu în domeniul politicii externe

Politica de personal a administrației Băsescu în ceea ce privește politica externă a suscitât multe comentarii. Două sunt direcțiile în care au mers aceste comentarii:

- 1) impunerea de persoane controversate sau slab pregătite;
- 2) impunerea persoanei președintelui ca prim factor de formulare a politicii externe. Cele două direcții sunt, de fapt, complementare și sugerează o strategie coerentă a lui Traian Băsescu, numirea delibera- tă de persoane care să nu ridice probleme președintelui și stilului său personal de conducere a politicii externe.

Prima ocazie în care această politică de personal s-a manifestat a fost propunerea ca ministru al Integrării Europene a Cristinei Pârvu- lescu, nevalidată de către Comisia de Politică Externă din Parlament datorită incompetenței. Elena Udrea, șefa cancelariei prezidențiale a trecut printr-un episod similar, fiind însă menținută în funcție de către președintele Băsescu. Nu este lipsit de semnificație pentru orientarea politicii externe românești faptul că președintele Băsescu a insistat pentru numirea unei persoane incompetente într-un minister atât de important precum cel al integrării europene.

Relația lui Traian Băsescu cu consilierul său de politică externă, Andrei Pleșu, nu a funcționat. Deși a mai fost ministru de externe,

● *Lipsa
personalităților
datorită
stilului
unipersonal
de conducere*

● *Traian Băsescu nu are consilier pe probleme de securitate națională*

Pleșu nu este ceea ce s-ar putea numi un specialist în politică externă, ci are mai degrabă un rol de reprezentare – este cunoscut pe plan extern, mai ales în unele state din UE etc. Chiar și așa, la începutul lunii mai a.c. Andrei Pleșu a demisionat, invocând problemele de sănătate, o scuză tradițională atunci când în spatele demisiei se află neînțelegeri între protagoniști. Motivul real pare să fie acela al neînțelegerilor dintre președinte și Andrei Pleșu și dintre acesta și alți consilieri de la Cotroceni, fapt ce accentuează suspiciunile în legătură cu modul în care Președintele Băsescu a înțeles să își alcătuiască echipa și cu modul de relaționare cu și dintre membrii acesteia.

Slăbiciunile și vulnerabilitățile politicii de personal a Administrației Prezidențiale sunt indicate și de recenta demisie a Stanei Anghelescu, numită de către Traian Băsescu încă de la inaugurarea mandatului său prezidențial în funcția de consilier de stat. Demisia a survenit după ce președintele Băsescu a făcut public faptul că o serie de oameni ce gravitau în jurul său îi invocau numele pentru a-și rezolva diferite afaceri, a lăsat președintele să se înțeleagă, la marginea legii. Prezentând cazul, pigmentat și de rezultatele unor controale ale organelor abilitate, mass-media a subliniat că familia Anghelescu a fost unul din sponsorii campaniei electorale prezidențiale. În același timp, nu este de neglijat faptul că, de regulă, ocuparea unei asemenea demnități se face și cu avizul consultativ al serviciilor de informații. Oare domnul Băsescu nu trebuia să știe de la ce persoane acceptă finanțări pentru campania sa electorală?

O altă problemă care a grevat politica de personal de la Cotroceni a fost amânarea alegerii unui consilier pe probleme de securitate națională. Dl. Băsescu a preferat să lucreze fără un consilier pe probleme de securitate națională, luând asupra sa o sarcină foarte dificilă. Acest fapt comportă riscuri majore - activitatea din domeniul respectiv este prea complexă pentru a fi efectuată de către o singură persoană care are și alte îndatoriri importante, iar în aceste condiții pericolul unor erori este mare.

III. Apărarea Constituției și a echilibrului dintre instituțiile statului

Raporturile dintre Președintele României și instituțiile ce compun puterile legislativă, executivă și judecătorească, în perioada primelor șase luni de mandat, evidențiază tendința noului șef al statului de a pune în scenă un „joc prezidențial” la limita prevederilor constituționale.

În pofida apelului la Constituție și a asigurărilor că va respecta legea fundamentală, declarații făcute în timpul campaniei electorale (dintre care una transformată în slogan: „**Pun totul pe-o singură carte – Constituția**”), sau în discursul de investitură, acțiunile, declarațiile, intervențiile, prognozele președintelui Traian Băsescu lasă să se întrevadă opțiunea sa pentru un regim politic de mână forte, prezidențialist.

● *Traian Băsescu: opțiunea fermă pentru un „președinte -jucător”*

Invocând obsesiv, atât în fața opiniei publice cât și în relația cu celelalte puteri ale statului, legitimitatea sa, derivată din votul celor 6 milioane de români (în fapt, o minoritate în raport cu cele circa 18 milioane de cetățeni cu drept de vot), Traian Băsescu încearcă să justifice oportunitatea, chiar necesitatea pentru România a unui **Președinte-jucător** care să fie, în egală măsură, un **Președinte-judecător**, situat providențial „deasupra” instituțiilor, a partidelor, a societății civile, chiar deasupra normelor, legilor și a democrației, „**dacă acestea produc ineficiență**”. Traian Băsescu confundă deliberat ideea de **instanță morală** (misiunea esențială a președintelui) cu cea de **instanță supremă de evaluare/judecată**.

Folosind legitimitatea unui vot popular democratic, președintele Băsescu pare a pregăti terenul pentru impunerea unei **autorități nedemocratice** care, în esență, neagă pluralismul, separarea puterilor în stat, adică principiile fundamentale ale democrației.

Cu fiecare ocazie publică, Președintele încearcă să zugrăvească o realitate dezastruoasă a instituțiilor: alianța de guvernare este marcată de „soluția imorală” numită PUR; Parlamentul, delegitimat de deți-

nerea conducerii celor două Camere de către reprezentanții opoziției, Justiția dominată de oameni care au dispreț față de interesul național etc. Toate aceste exerciții de slăbire a încrederii în instituții și în persoane au scopul de **a pregăti opinia publică pentru o intervenție de tip autoritarist**, sub motivația că el, președintele, intervenind cu mână forte în activitatea lor, va asigura eficiența acestora.

Contrar prevederilor constituționale, care stabilesc prin articolul 80, aliniat 2, rolul fundamental al Președintelui de „mediator între puterile statului, precum și între stat și societate”, noul președinte al României încearcă să domine raporturile de putere dintre Parlament, Guvern și Justiție, promovându-se ca unic centru de putere reală din sistemul politic românesc.

Practiciile democratice a separației și echilibrului puterilor, producătoare de civilizație politică și de progres social peste tot unde a fost utilizată, Traian Băsescu îi opune **o filosofie personalistă, a dezechilibrului și centralizării puterilor**, inspirată de modelul neo-țarist a lui Putin (intimidarea oamenilor de afaceri, centralizarea informațiilor oferite de serviciile speciale, controlul majorității parlamentare, impunerea proiectelor personale de reformă).

Înclinația către prezidențialism a lui Traian Băsescu continuă, într-o manieră radicală, necenzurată. De rememorat că anumite practici de acest tip s-au manifestat la Traian Băsescu și în funcțiile deținute de acesta anterior, ele dezvoltându-se pe terenul slabei instituționalizării a partidelor și/sau a instabilității politice.

În cazul prezidențialismului de tip Iliescu și Constantinescu nu s-au înregistrat asemenea devieri din granițele constituționale, chiar dacă și pe mandatele acestora a existat dilema legată de profilul sistemului politic românesc: republican prezidențial sau semi-prezidențial.

Ion Iliescu a jucat constant cartea consensualismului, avertizat permanent de riscurile politice ale identificării în acțiunea politică cu predecesorul său Nicolae Ceaușescu. Emil Constantinescu s-a confruntat cu presiunea democratizării sistemului politic și a creșterii transparenței actului prezidențial, ceea ce i-a creat un decalaj permanent între voința personală de a impune un profil vizionar funcției și gestiunea ei cotidiană, lucru care, de altfel, l-a și delegitimat în final.

Spre deosebire de Ion Iliescu și de Emil Constantinescu, care au păstrat, în mare măsură, inițiativa și orgoliul prezidențial în limitele constituționale, Traian Băsescu nu ezită să dea semnale de forțare a acestor granițe. El vrea să-și imprime profilul politic de lider-locomotivă, fără vocație democratică, bazându-se pe existența unor mentali-

● *Preocuparea principală a președintelui: dezechilibrul și centralizarea puterilor, dominarea raporturilor de putere dintre Parlament, Guvern și Justiție.*

● *Traian Băsescu confundă interesul național cu interesul prezidențial, pe cel prezidențial cu cel personal*

tăți de tip paternalist în sânul unei bune părți a cetățenilor României.

Actualul președinte al României demonstrează înclinații către confundarea interesului național cu interesul prezidențial, a interesului prezidențial cu cel personal, neridicându-se la statutul unui președinte generator de relații instituționale corecte și de arhitect al consensului politic reclamat de interesul național.

1. Relația Președinte - partide politice

Președintele Traian Băsescu a avut, în perioada celor șase luni scurse de la începutul mandatului o atitudine de superioritate și, în unele cazuri, chiar de aroganță instituțională față de partidele politice.

„Cu partidele mă voi limita la consultări constituționale”, iar „a te consulta nu înseamnă că trebuie să ții cont”, a afirmat, în repetate rânduri, Traian Băsescu. De altfel, în cele șase luni de mandat, președintele a recurs o singură dată la practica consultărilor cu partidele politice, obligat fiind de procedura de numire a primului ministru. Atitudinea lui este contrastantă cu cea a primului ministru, care s-a consultat cu partidele politice în problema integrării europene a României.

● *Partidele politice în viziunea lui Traian Băsescu: o anexă a regimului prezidențial*

În privința partidelor parlamentare care nu formează arcul guvernamental, PSD și PRM, șeful statului manifestă o atitudine de dispreț instituțional, minimalizându-le contribuția la derularea proceselor politice. Prin caracterizarea lor ca fiind într-o criză profundă, cu influență minimă pe scena politică actuală, președintele le expediază către un rol periferic. **„Liderii Opoziției trebuie să știe doar că Președintele vrea ceva”**- pare a fi fraza preferată a șefului statului.

În relația cu partidele „minore” din arcul guvernamental, președintele are o atitudine diferențiată. PUR, transformat între timp în PC, este o **„soluție imorală”**, în timp ce UDMR e un partid de profesioniști, dar care ar trebui să sprijine guvernarea exclusiv prin acțiunea sa parlamentară.

Relația Președintelui cu partidele componente ale Alianței D.A. nu a conținut fricțiuni majore în timpul celor șase luni. Acalmia pe acest front se datorează nu atât relațiilor solidare care ar exista între părți, ci mai cu seamă perioadei de grație, de șase luni, fixată de Traian Băsescu pentru verificarea eficienței guvernamentale a celor două partide.

Partidul Democrat este marcat total de obligațiile politice pe care le are față de fostul lor lider de jure și actualul lor lider de facto. Traian Băsescu coordonează fiecare mișcare, decizie, inițiativă a Partidului

Democrat, prin intermediul președintelui PD Emil Boc și a ministrului administrației și internelor Vasile Blaga.

Schimbarea bruscă a opțiunii inițiale a lui Emil Boc de a candida la Convenția Națională PD de pe o platformă social-democrată și reorientarea sa către o formulă populară a fost realizată la cerința directă a președintelui Băsescu, ceea ce reprezintă un exemplu important de imixtiune directă în viața partidelor politice.

Unificarea PNL și PD într-o formațiune unică cu identitate populară, afiliată la PPE a părut a fi una din mizele primului an de mandat prezidențial. Scopul acesteia este de natură personală: vrea să aibă cât mai multă putere în România, dacă se poate totală, și influență în Europa. Calea găsită pentru a realiza acest lucru este:

1) transformarea PD într-un „partid al președintelui”, care să fie vehiculul politic pentru exprimarea voinței sale;

2) abandonarea doctrinei fondatoare a PD, social-democrația, pentru cea „populară”, nu știm dacă democrat creștină, conservatoare, social-creștină, naționalistă. Probabil câte ceva din fiecare, pentru a transforma PD într-un *catch-all party*, capabil să devină partid dominant în România.

Profilul dezirabil al sistemului de partide pentru instaurarea prezidențialismului marca Traian Băsescu pare a fi conturat de formula unei guvernări monocoloră - un partid popular rezultat din fuziunea PNL-PD, care să întrunească 55-60% din sufragiile unui scrutin anticipat, susținut parlamentar de UDMR și o opoziție decorativă formată din PSD și PRM.

Devine tot mai evident faptul că Președintele Traian Băsescu își dorește o „Uniune pentru Majoritatea Prezidențială”, principalul instrument al unei guvernări monocefale de tip autocratic.

2. Relația Președinte - Parlament

Președintele Traian Băsescu nu a interacționat cu Parlamentul, în cele șase luni, decât în momentul investirii sale și cu ocazia unor mesaje adresate forului legislativ. În permanență acesta a declarat că nu este mulțumit de actuala configurație parlamentară, deoarece ea nu poate furniza decât o susținere fragilă a guvernului în Parlament. O asemenea atitudine dovedește lipsă de respect pentru votul popular și incapacitate de a trata de pe poziții constituționale relația cu partidele reprezentate în Parlament.

Principala temă prezidențială de atac la adresa Parlamentului a fost

● *Obsesia lui Traian Băsescu: înlocuirea conducerii celor două Camere ale Parlamentului*

cea legată de păstrarea conducerii celor două camere de către PSD, pe care o consideră o soluție imorală, **posibilă datorită unui partid, PUR – „întotdeauna imoral”**.

Pledoaria repetată pentru schimbarea celor doi președinți este argumentată de către Traian Băsescu prin ideea că „guvernul are majoritate în ambele Birouri permanente și în ambele Camere și, prin urmare, cei doi președinți de Cameră nu au putere reală, majoritățile fiind în altă parte”. În fapt, prin această bătălie dusă împotriva șefilor Camerei Deputaților și Senatului, Traian Băsescu continuă competiția electorală după terminarea ei, cu scopul delegitimării totale a lui Adrian Năstase, în primul rând, și a PSD, în general.

Principala preocupare în raport cu Parlamentul a Președintelui pare a fi identificarea grabnică a momentului oportun și a modalităților de mobilizare a sprijinului politic pentru declanșarea procedurii de dizolvare a Parlamentului și de convocare a alegerilor anticipate.

● *Încălcarea Constituției prin insistența cu care încearcă să genereze alegeri anticipate*

Maniera în care șeful statului abordează problema scrutinului anticipat („două săptămâni de campanie electorală sunt suficiente”), prin caricaturizarea democrației, contribuie la consolidarea profilului său de lider autocrat, fără vocație democratică.

Multi-invocata întoarcere la popor înseamnă în limbajul politic băsescian fructificarea șansei de a crea condițiile parlamentare optime pentru derularea nestingherită a proiectului prezidențialist. **Nu este exclus ca, dacă acest lucru i-ar oferi avantaje, șeful statului să revendice „mai multe întoarceri la popor”, utilizând, în mod neconstituțional, prevederile articolului 90 din Constituție referitoare la exprimarea poporului prin referendum.**

3. Relația Președinte-Guvern

În relația cu guvernul, Președintele a oscilat între retorica sprijinului total, o atitudine de rezervă instituțională și critica acțiunilor Executivului (criza inundațiilor, criza medicamentelor și ineficiența unor ministere). Cabinetul Tăriceanu este „handicapat” de faptul că datorează existența sa victoriei prezidențiale a lui Traian Băsescu, lucru pe care acesta nu ezită să îl reamintească cu fiecare ocazie. Președintele este conștient că principala sursă a autorității sale este aducerea PNL și PD la guvernare după ce Alianța D.A. a pierdut alegerile parlamentare.

● *Abordarea neconstituțională a guvernării: Președintele - șef „de facto” al Cabinetului*

Până în acest moment, Traian Băsescu nu a avut tentative de a se substitui Guvernului, deși a adresat critici publice Primului Ministru și

● *Președintele
- șef „de facto”
al Cabinetului*

unor membri ai Cabinetului. Nu a participat la ședințele acestuia, cu o singură excepție, invocând așteptarea bilanțului guvernării după primele șase luni.

„**Las guvernul să se așeze**” – a spus acesta în dese rânduri. După realizarea acestui bilanț este foarte probabil că Președintele va dori să se implice direct în coordonarea guvernului și va participa la mai multe din ședințele de guvern, ceea ce ar putea constitui un alt exemplu de intervenție neconstituțională.

De altfel, într-una din declarațiile sale recente, Traian Băsescu avertiza: „**vă asigur că în toate ședințele de guvern vor fi subiecte care să îndeplinească cerințele constituționale ca eu să pot să particip**”. Prin această declarație, șeful statului vrea să arate că are capacitatea de a influența, de a ordona primului ministru invitarea sa la ședințele de guvern. Președintele devoalează astfel intenția de a specula anumite „portite” din Constituția României. La articolul 87, aliniat 1, din legea fundamentală se stipulează că „Președintele României poate lua parte la ședințele Guvernului în care se dezbate probleme de interes național privind politica externă, apărarea țării, asigurarea ordinii publice și, la cererea primului ministru, în alte situații”.

În câteva rânduri, Traian Băsescu și-a arătat nemulțumirea față de unele activități ale guvernului: slaba prestație a unor membri ai cabinetului, chestiunea inundațiilor, ritmul greoi al descentralizării, permeabilitatea noilor structuri la intervențiile grupurilor de interese economice, ezitarea în legătură cu legea lustrăției. În legătură cu aceasta din urmă președintele declara unui cotidian central „**O voi susține cu toate implicațiile ei. Să facă proiectul de lege odată!**”

Cu fiecare exercițiu de manifestare a nemulțumirii, Președintele vrea să trimită opiniei publice același mesaj subliminal: „**Lucrurile nu merg fără mine. E absolut necesar să conduc eu**”, ceea ce delegitimează Guvernul și justifică exercitarea unui viitor control asupra lui de către Traian Băsescu.

4. Relația Președinte - Justiție

Reforma Justiției, alături de reforma serviciilor secrete, redimensionarea politicii externe, recompunerea relației politică-mediul de afaceri și a relației politică - mass-media, fac parte din proiectul prezidențial-exclusivist al lui Traian Băsescu. Ambiția, voit slab disimulată a Președintelui, este de a impune proiectele sale personale de „reformă” în toate aceste domenii, ceea ce riscă să se constituie într-o

● **Reforma
Justiției
- repolitizarea
sistemului**

adevărată inginerie de sorginte totalitară.

Președintele a avut, în cele șase luni de mandat, mai multe întâlniri cu reprezentanții instituțiilor ce au atribuții în domeniul Justiției, la care raportul s-a referit în capitolele anterioare.

Încă de la prima întâlnire, cea din 12 ianuarie, de la Consiliul Superior al Magistraturii, dl. Băsescu a încercat să se situeze pe o poziție de dominare instituțională („**Nu sunt în calitate de invitat, ci în calitate constituțională pe care mi-o conferă funcția de șef al statului**”), apelând ulterior (vezi ședința din 19 aprilie 2005 de la aceeași instituție) chiar la elemente de intimidare: „**Ori vă asumați responsabilitatea, ori demisionați**”.

La toate aceste reuniuni, Traian Băsescu a prezentat, în manieră împrumutată din recuzita militaristă, conceptul personal privind reforma Justiției și a ideii de independență a acesteia, lăsând puțin spațiu dezbaterei problemelor existente în sistem împreună cu cei responsabili.

„**Nu voi fi de acord cu o independență a Justiției în ineficiență și corupție. Trebuie să creăm condițiile ca și corpul magistraților să se curețe. M-aș bucura dacă unii ar demisiona, ca să nu fim în situația să emitem o lege prin care să curățăm administrativ Justiția... Vom trece legile reformei în Justiție prin asumarea răspunderii guvernamentale, fără să mai întrebăm nici un domn judecător nici de la CSM, nici de la Curtea Constituțională nici de la Înalta Curte de Casație și Justiție**” – afirma Traian Băsescu la una din aceste întâlniri.

● **Traian
Băsescu
construiește
mandatul
prezidențial
pe un discurs
antisistem**

Pledoariile președintelui vizează modificarea legilor referitoare la Justiție, eliminarea unor procurori și judecători din diferitele instituții ale Justiției („**Nu mai putem aștepta ca un procuror care a făcut de 15 ani politică cu dosarele să mai stea 15 ani**”), promovarea oamenilor noi, o mai bună colaborare între Justiție și serviciile de informații care poate fi realizată - în opinia sa - prin contribuția și sub patronajul prezidențial. Și în raport cu instituțiile Justiției principala tentație a Președintelui a fost aceea de despersonalizare a acestora și de repersonalizare a lor cu viziunea proprie și incontestabilă asupra modului în care trebuie să evolueze lucrurile.

Tentația autoritaristă este ilustrată și de tonul, atitudinea și comportamentul în ansamblu al Președintelui, de ceea ce am putea numi *body language-ul* prezidențial. În multe din situații, acesta depășește profilul democratic, constituțional al instituției prezidențiale. Analiza acestuia și evaluarea de conținut a discursului public prezidențial, relevă o serie de aspecte interesante.

● Nemulțumirea față de tot ceea ce se întâmplă în mediul politic și instituțional, relevă o frustrare personal-instituțională a președintelui, care încearcă să se elibereze de ea, prin remodelarea rolului și misiunilor prezidențiale. Traian Băsescu nu se simte confortabil în haina de **președinte-moderator**, aflat în căutarea și menținerea consensului. Din această cauză, încearcă să promoveze, dând senzația că vrea să o facă cu orice preț, identitatea de **președinte-ju(de)cător**. Pentru aceasta recurge, deocamdată, la declarații, aprecieri, sfaturi publice tranșante, fără drept de apel, irefutabile, unele frizând ignorarea prevederilor constituționale. Traian Băsescu este conștient de posibilele acuzații care i-ar putea fi aduse, ceea îl face să se ascundă după prevederile art. 72, aliniat 1, din Constituție referitoare la imunitate (lucru afirmat explicit într-un interviu recent acordat postului Radio Mix: „**În Constituție, președintele are imunitate pentru declarațiile politice pe care le face**”).

● Președintele suferă de egocentrism. În majoritatea intervențiilor publice, acesta se dă pe sine exemplu personal, recurge permanent la personalizare, așează accentul pe EU, discursurile sunt construite la persoana I a singular. Alternativa la orice lucru rău, defectuos, necorespunzător o localizează în propria-i persoană (Exemplu: Chestiunea inundațiilor „**În locul lor (al guvernului n.n.) eu m-aș fi așezat în capul mesei și...**”).

● Obsesia reîntemeierii, a noului început, apelul permanent la schimbarea sistemului (anunțat public chiar în discursul de investitură: „**Vă asigur că următorii 5 ani de mandat prezidențial vor fi anii în care România va fi o altă țară**”), accentuarea discursului antisistem al lui Traian Băsescu, devin argumente importante ale aserțiunii că Președintele se află într-un derapaj de autoritate constituțională, care poate fi urmat, posibil după ședința de bilanț a celor șase luni de guvernare, de o intervenție de tip autoritarist mai complexă.

5. Relațiile Președinte - mass-media

Una din temele importante ale anului electoral 2004 a fost problema libertății presei. Pe parcursul campaniei electorale, Traian Băsescu și-a asumat rolul de garant al libertății presei, de aceea a și beneficiat de sprijinul jurnaliștilor.:

„Sunteți aici ziaristi din toată presa românească. Vreau să știți că un lucru extrem de important pe care România l-a pierdut în ultimul timp a fost libertatea presei. **Vă garantez, în calitate de viitor președinte al României, că în România presa va redeveni liberă. Orice stat,**

● *Relația
lui Traian
Băsescu cu
presa:
de la parteneriat
la ostilitate*

orice politician care subordonează, pune sub control chiar libertatea presei se pregătește pentru pasul următor: acela de a lua libertatea poporului. Vă garantez că îmi voi face un titlu de onoare ca președinte al țării din a garanta și a susține libertatea presei", („Curentul", 18 noiembrie 2004).

După câștigarea puterii, în tot mai multe ocazii, Traian Băsescu și-a exprimat aversiunea față de punctele de vedere contradictorii, care erau, inevitabil, și cele ale presei. Din aliat natural al unui politician aflat în opoziție, presa a devenit pentru Traian Băsescu, destul de rapid, unul din factorii care ar împiedica lupta împotriva corupției:

„Parte din mass-media este controlată de diverse grupuri de interese. Ele reprezintă, prin forța lor mediatică, piloni de susținere și de descurajare, de multe ori, a luptei împotriva corupției. Vă asigur că voi rezista acestor șocuri și că voi schimba sistemul" (Interviu realizat de Eugen Tomiuc, „Radio Europa Liberă", 19 februarie 2005).

Criza jurnaliștilor răpiți în Irak a determinat tensionarea raporturilor dintre Traian Băsescu și mass-media. Pe fondul deficiențelor de comunicare ale Administrației Prezidențiale în problema jurnaliștilor, a suspiciunilor că se dorește manipularea mass-media, mai mulți jurnaliști proeminenți au pus la îndoială informațiile comunicate oficial. Președintele Băsescu și-a exprimat în mai multe rânduri disprețul față de jurnaliști:

„Oameni care intoxică cu rea-credință și cred că se pricep la toate: la politica externă, la fotbal, la tenis, la recuperări de ostaculi... ăștia-s geniali, dom'le... Cum Dumnezeu i-a făcut cineva așa de multifuncționali?" („Adevărul", 27 mai 2005).

Apogeul aversiunii manifestate de Traian Băsescu față de mass-media este reprezentat de atacul direct la adresa unor jurnaliști critici, la o întâlnire cu studenții:

„Sunt unii care se bat cu disperare să continue să pară niște guru ai națiunii. Dar acest lucru nu este posibil decât în condițiile în care președintele ar spune: vino să mă sfătuiesc cu tine, condeier de aur al națiunii române, far luminos" (Adevărul, 27 mai 2005).

Reacțiile de ostilitate ale lui Traian Băsescu față de mass-media pot fi explicate prin faptul că Președintele României nu suportă să fie contrazis. Psihologia de tip autoritar a lui Traian Băsescu este specifică majorității liderilor politici care au instaurat forme de conducere uni-personale. Dl. Băsescu este deranjat de comentariile negative la adresa

sa, deoarece acestea contrazic imaginea de lider omniscient și omnipotent pe care vrea să și-o construiască.

Prezentarea „filmului răpirii jurnaliștilor” de către Traian Băsescu poate fi luată ca un excelent studiu de caz asupra modului în care Președintele României dorește să instituie un regim autoritar în România:

● *„Presa,
factor
de creștere
a corupției”.*

- conferința de presă a fost programată la o oră de maximă audiență, 19.00, pentru a putea fi preluată în direct de toate posturile de televiziune;

- utilizarea unui laptop și a proiecțiilor video era menită să dea un aer de credibilitate întregului text prezentat, în scopul construirii imaginii unui președinte omniscient;

- analiza de discurs indică faptul că toate elementele pozitive sunt asociate cu „Eu”, adică Traian Băsescu, în timp ce elementele negative sunt asociate întotdeauna cu „alții”. Persoana I-a singular este folosită în mod obsesiv de Traian Băsescu, în scopul acreditării tezei că întreaga operațiune de recuperare a jurnaliștilor a fost condusă ireproșabil de Președintele României, ajutat de serviciile secrete.

Președintele Traian Băsescu a refuzat să numească reprezentanții Președinției în consiliile de administrație ale SRTV și SRR. Devine clară intenția lui Traian Băsescu de a neutraliza toate instituțiile care i-ar putea opune rezistență, prin șubrezirea din interior a acestora. Refuzul lui Traian Băsescu de a-și desemna reprezentanți la SRTV și SRR, sub pretextul că este nevoie de o modificare a legilor de funcționare, tensionează relațiile din interiorul celor două instituții. Tactica președintelui pare să fi fost următoarea: **a inițiat**, deși prerogativele nu-l îndrătuiau, **înlocuirea conducerii televiziunii și radioului** (vezi scandalul generat de intenția de a-l impune pe ziaristul Radu Călin Cristea în fruntea TVR), iar după ce **Parlamentul a făcut primii pași în acest sens, acum pozează în garantul depolitizării celor două instituții media. Rezultatul poate fi, însă, blocarea activității celor două instituții și crearea unei noi crize politice.**

Chiar dacă până în acest moment Președintele Traian Băsescu nu a inițiat măsuri publice și directe pentru limitarea fizică a libertății de expresie, modul conflictual în care se raportează la mass-media este rău prevestitor. Traian Băsescu folosește autoritatea celei mai înalte funcții în stat pentru a delegitima cetățenii care nu sunt de acord cu opiniile acestuia. Iar decredibilizarea

opiniilor alternative față de cele ale lui Traian Băsescu este prima etapă în instaurarea regimului neo-cesarist în România. Istoria ne învață că întotdeauna au urmat și alți pași. Lukașenko este unul dintre exemple, iar în „democrațiile sultanale” din Asia Centrală mai pot fi găsite și alte cazuri.

IV. Lupta împotriva corupției

„Lupta împotriva corupției” a fost tema principală a campaniei electorale a candidatului Alianței D.A. la funcția de președinte al României. Prin modul în care această temă a fost construită discursiv, ea s-a constituit în principala resursă electorală a câștigării alegerilor prezidențiale de către Traian Băsescu.

Acest lucru prefigura faptul că „anticorupția” va fi tema centrală a mandatului său prezidențial, baza unei strategii politice personale pe termen mediu și lung.

Așezarea mizei prezidențiale pe această temă are o dublă motivație: folosirea unui vehicul eficient pentru menținerea și chiar sporirea suportului popular, pe de o parte, iar pe de altă parte, invocarea legitimității acțiunii sale de președinte-jucător, de actor politic central în sistemul de putere din România.

În primele șase luni ale mandatului său, dl. Băsescu și-a arătat preocuparea constantă pentru **prezidențializarea** luptei împotriva corupției. Încă de la primele sale intervenții publice (discursuri, interviuri, comunicate) președintele Băsescu a creionat un tablou extrem de dur al corupției instituționale din România, pentru a justifica nevoia unei intervenții de tip mesianic, unipersonală și omnipotentă, singura în măsură a da un răspuns ferm acestei probleme. Astfel, în discursul său de investitură, Traian Băsescu **descrie corupția înaltă ca fiind principala sursă a sărăciei românilor**. Potrivit acestuia, Președintele are misiunea de a veghea la bunăstarea tuturor cetățenilor ei, iar în discursul din 20 ianuarie 2005 de la ședința de bilanț a Înaltei Curți de Justiție și Casație, menționa că „**toate instituțiile statului sunt profund afectate de corupție**”, că „**România este afectată de fenomene similare celor de tip mafiot**”.

Ritualul exorcizării publice a corupției a fost exersat cu fiecare intervenție publică, în special în discursurile ținute la ședințele MAI (11 ianuarie 2005), Consiliului Suprem al Magistraturii (12 ianuarie 2005, 13 aprilie 2005), SIE (8 februarie 2005), Oficiului Național de Prevenire și Combatere a Spălării banilor (24 februarie 2005), CSAT (28 februarie 2005), SRI (25 martie 2005). În toate aceste ocazii, Președintele a avut șapte linii discursive esențiale, ce compun dimen-

• *Prezidențializarea luptei împotriva corupției. Traian Băsescu: „Lupta împotriva corupției sunt EU”*

siunea retorică a acțiunii de prezidențializare a luptei împotriva corupției:

- Problema corupției poate bloca drumul european al României;
- Corupția înaltă este cauza sărăciei;
- Fiecare instituție cunoaște zonele proprii de corupție, dar nu acționează împotriva acesteia;
- Serviciile secrete trebuie să-și intensifice acțiunea de combatere a corupției;
- Nu va fi de acord cu o independență a Justiției în corupție și ineficiență;
- Va elimina acest fenomen din toate instituțiile statului;
- Va învinge sistemul.

Definirea corupției ca una din principalele amenințări la adresa securității naționale și includerea ei în Strategia Națională de Securitate elaborată de Consiliul Suprem de Apărare al țării, organism condus direct de către președintele României, consfințește în fapt instituționalizarea unei intervenții de tip justițiar-personalist. **Lupta împotriva corupției sunt Eu - spune, pe fond, președintele Traian Băsescu, construind permanent contexte, ocazii, prilejuri pentru a difuza acest mesaj cu un conținut profund nedemocratic și de certă extracție manipulativă.**

Intenția de a construi o legitimitate durabilă unui asemenea rol, atât în interior cât și în exterior, a determinat în aceste șase luni de mandat și o serie de alte acțiuni ale președintelui motivate de rațiuni de întărire a imaginii sale publice:

- acordarea unui termen de șase luni, inclusiv instituțiilor statului abilitate să desfășoare activități anticorupție, pentru a-și demonstra eficiența („**Voi fi un judecător fără menajamente al eficienței sau ineficienței instituțiilor publice după 6 luni**”- Cotidianul 14 aprilie 2005);
- eliberarea din funcție a unor cadre de rang înalt din MAI, a unor procurori, judecători și magistrați;
- numirea unor judecători și procurori; promovarea unor procurori tineri;
- promovarea unor tineri ofițeri;
- stimularea prin pârgii politice a elaborării Legii privind stabilirea unor măsuri pentru prevenirea și combaterea corupției în cadrul Ministerului Administrației și Internelor, lege pe care a și promulgat-o prin decret prezidențial;

- apelul repetat ca acțiunile anticorupție ale noii puteri să debuteze cu nume din tabăra Alianței D.A. („**Mi-aș dori să începți cu un om al Alianței**”);

- difuzarea unor mesaje în plan extern, cu ricoșeu în plan intern, prin care președintele reiterea ideea că este centrul unic al luptei împotriva corupției, dar și că sub mandatul său „**România nu va mai accepta etichetări generale de țară coruptă**”. Interesante sunt aici și unele ecouri externe: Franța, Germania și Spania oferă noii administrații specialiști în lupta anticorupție, pe zona informativă în special, iar ambasadorul Marii Britanii la București declară, fără echivoc, că „**România are nevoie de un parteneriat intern pentru sprijinirea administrației Băsescu în lupta anticorupție**”.

Putem afirma, ținând cont de toate aceste acțiuni prezentate mai sus, că Președintele Traian Băsescu derulează un adevărat **plan de prezidențializare a luptei împotriva corupției care ascunde, în fapt, un plan de prezidențializare, de respirație autocratică – după model rusesc – a sistemului politic din România.**

Elementele esențiale ale unui astfel de plan sunt:

- Controlul exclusiv al serviciilor de informații și centralizarea informațiilor secrete la Cotroceni, inclusiv prin crearea așa-numitei „comunități de informații”.

„**Marele beneficiar de informație este Președintele. Ea (informația) se distribuie pe niveluri, în funcție de nivelul de distribuitate pe care îl aprobă Președintele. Președintele decide cum e folosită**”.

„**Am cerut să mi se predea toate documentele înaintate de-a lungul timpului. Președintele Iliescu a primit doar 10% din informații, în rest ele au fost primite de Executiv, de AVAS, de structurile coercitive ale statului, de Primul ministru Adrian Năstase, de Ministerul Justiției**” etc.

- Dominarea procesului de reformă a Justiției prin impunerea proiectului personal.

„**Vom trece legile reformei în Justiție, prin asumarea răspunderii guvernamentale, fără să mai întrebăm nici un domn judecător, procuror, nici de la CSM, nici de la Înalta Curte de Justiție și**

Casație, nici de la Curtea Constituțională".

- Conservarea/consolidarea dependenței politice a PNL și PD de popularitatea sa și minimalizarea rolului Opoziției.

**„Puterea politică poate să producă schimbări când vrea ea”;
„Liderii Opoziției trebuie să știe doar că Președintele vrea ceva”.**

- Consolidarea imaginii publice de principal actor al luptei împotriva corupției (la acest moment, conform ultimelor sondaje de opinie, 58% dintre români îl percep ca atare).

- Dominarea discursului public despre corupție și folosirea diverselor prilejuri pentru a comunica rezultatele în materie de luptă împotriva acestui fenomen (vezi cazul Hayssam).

Prezidențializarea regimul politic din România, inclusiv prin personalizarea luptei împotriva corupției, depinde de o serie de variabile cum sunt: raportul între forțele politice parlamentare, starea politică a principalului partid de opoziție, raportul din interiorul coaliției de guvernare, maniera în care mass-media va aborda acest fenomen, modul în care instituțiile statului cu atribuții în materie de justiție și de servicii vor răspunde apelului prezidențial.

Maniera în care a fost instrumentat, până la acest moment, cazul Dinu Patriciu, reacția politică, cea a unei părți a societății civile, a unei părți a mass-media, lasă să se întrevadă unele limite ale acțiunii și potențialului de prezidențializare ale președintelui Băsescu.

În repetate rânduri, Traian Băsescu a afirmat, în legătură cu Petro-midia, că nu va ține seama că în acest caz este vorba de o afacere în care este implicat un fost partener de coaliție și că, **„dacă la Petro-midia sunt ilegalități, ele trebuie tratate de instituțiile statului cu aceeași măsură cu care au fost tratate la Rafo Onești”** (Interviu - „Curentul” 17 ianuarie 2005).

Nu de puține ori președintele a accentuat ideea că dovedirea coruptibilității unui om a Alianței ar fi un demers de bun augur pentru credibilitatea noii puteri și că „în spatele unor imagini televizate de multe ori se ascund oameni profund corupți”. Acest comportament aparent „corect” vine în contradicție cu invocarea imunității prezidențiale pentru a bloca judecarea dosarului „Flota”, în care este implicat în calitate de inculpat și al dosarului legat de

atribuirea unei locuințe în strada Mihăileanu în vremea când era primar al Capitalei.

În cazul Patriciu, presiunile exercitate de către președintele Băsescu asupra organelor abilitate („să-și facă treaba cum trebuie”) se pare că, cel puțin pentru moment, nu a fost decisivă. Comunicatul difuzat pe data de 30 mai de către Administrația Prezidențială (a doua zi după eliberarea din arest a lui Dinu Patriciu), reflectă o anumită defensivă, sugerând o „mică înfrângere” a președintelui Băsescu:

„Dacă atunci când organele statului vor încerca să se atingă de corupție și împotriva lor se vor ridica partide, comunități de afaceri, mijloace mass-media, zădărniciind și intimidând acțiunile legale ale statului, cu certitudine integrarea în Uniunea Europeană va rămâne un deziderat și nu o realitate.”

● *Vulnerabilitatea lui Traian Băsescu în lupta împotriva corupției: suspiciunile de corupție care planează asupra sa și asupra colaboratorilor săi*

De altfel, această stare de nemulțumire în legătură cu rezultatele luptei împotriva corupției se înscrie pe linia unei credințe mai vechi a președintelui Băsescu, referitoare la faptul că instituțiile statului vor fi greu de urnit pe drumul descris de El. Chiar la începutul mandatului său Președintele Băsescu spunea: **„Instituțiile Statului știu acum ce au de făcut (în materie de corupție n.n.). Problema este dacă o vor face sau nu”.**

Pe de altă parte, discursul radical anticorupție și autoplasarea sa în centrul vital al luptei împotriva corupției, dorința evidentă de a domina sistemul politic, face din președintele Băsescu o persoană extrem de vulnerabilă din perspectiva unor medii politice și de informații. Vulnerabilitatea este legată, în principal, de:

- suspiciunile de corupție care planează asupra propriei persoane și care oricând pot fi revalorificate prin campanii publice de delegitimare (casa din ștefan Mihăileanu nr. 2, flota, alte afaceri);
- suspiciunile de corupție asupra unor colaboratori apropiați de ai săi din Palatul Cotroceni (vezi cazurile Anghelescu și Udrea).

Abordarea de către noua putere a chestiunii corupției relevă mai degrabă o competiție acerbă pentru conducerea instituțiilor ce luptă împotriva acestui fenomen decât una pentru rezolvarea, în spiritul și litera legii, a cazurilor concrete de acest fel.

Actorii interesați în această competiție, în primul rând președintele Băsescu, sunt animați de ideea că bătălia pentru dominația politică în interiorul actualei puteri poate fi câștigată de cel care gestionează lupta anticorupție, controlând informațiile pe care această activitate le pre-

supune. În intenția evidentă de impunere a unui regim de tip prezidențialist, valorificarea acestei resurse politice uriașe rămâne o miză foarte importantă pentru Președintele României.

Traian Băsescu a adus o gravă atingere statului de drept atunci când s-a pronunțat în legătură cu vinovăția lui Omar Hayssam și a transmis medicilor un avertisment public în legătură cu o eventuală expertiză favorabilă acestuia. Șeful statului sau orice alt înalt demnitar care ar putea influența decizia Justiției, nu au voie să se antepună în legătură cu o cauză pe rol, chiar dacă vinovăția unui cetățean ar fi evidentă. Un astfel de comportament este vital pentru respectarea prezumției de nevinovăție, principiu care este unul din fundamentele democrației.

V. Concluzii

● *Scopul lui Traian Băsescu - sporirea puterii personale prin manifestarea ca "președinte-jucător"*

1. Analiza activității instituției prezidențiale indică faptul că Traian Băsescu este coerent și consecvent în urmărirea interesului său politic central: sporirea puterii personale prin manifestarea ca președinte-jucător. Având o atare agendă, indiferent de motivațiile ei, activitatea politică a Președintelui Traian Băsescu excede prevederile Constituției, care definește funcția prezidențială prin rolul său de mediator între instituțiile statului, pe de o parte, între acestea și cetățean, pe de altă parte. Cu Traian Băsescu șef de stat Constituția este, așadar, în pericol. Or, atunci când Constituția este în pericol sistemul de organizare a statului este amenințat. „Abuzul constituțional” al Președintelui generează, în consecință, abuz sistemic: toate celelalte instituții ale statului, demnitarii și funcționarii publici fiind încurajați să abuzeze la rândul lor, sub cuvânt că au competențe prea mici în raport cu binele social pe care se simt chemați să îl facă. În asemenea circumstanțe, revenirea la ordine și legalitate se poate face doar prin modificarea formală a Constituției sau prin crearea unei „verticale” a tuturor instituțiilor de putere ale statului care să fie aduse într-o relație de dependență directă față de vârful piramidei, șeful statului. **Primele șase luni de mandat Traian Băsescu au pus, astfel, primele baze ale unei crize constituționale în România.**

● *Transformarea crizei în metodă de guvernare*

2. Traian Băsescu a dovedit că este un bun gestionar al crizelor. Problema este aceea că el a transformat criza în metodă de guvernare. Lucrul se poate explica prin personalitatea conflictuală a Președintelui Traian Băsescu, un om care se simte confortabil doar atunci când este angajat într-un conflict, întrucât atunci se consideră liber să acționeze fără constrângeri de ordin etic sau legal. În condițiile crizei constituționale, chiar și numai latente, în care Traian Băsescu a adus România, nevoia de crize care să implice intervenția salvatoare a șefului statului devine, însă, obiectivă. Coerența actului de conducere la nivel național nu se mai poate asigura decât dacă Președintele are o criză de gestionat. De aceea, atunci când crizele nu se nasc de la sine Președintele Băsescu

le creează. Dacă anumite crize sunt lăsate – de voie sau de nevoie – în administrarea altora (a se vedea criza inundațiilor sau cea a conflictului cu conducerea posturilor naționale de radio și televiziune, pe care a trebuit să le soluționeze Guvernul și respectiv Parlamentul) ele sunt utilizate pentru ca abordarea lor să fie pusă în contrast cu abordarea prezidențială (a se vedea declarațiile lui Traian Băsescu sugerând comparația între gestiunea de către el a crizei zărilor ostatici și a gestiunii crizei inundațiilor de către Guvern), precum și spre a demonstra că doar Președintele le-ar fi putut rezolva cum trebuie dacă nu ar fi avut constrângeri constituționale. **La șase luni de mandat prezidențial se constată că Președintele Băsescu nu este numai principalul gestionar al crizelor ci și principalul generator de crize în România. El nu știe să conducă țara decât în regim de criză și numai în afara oricărui cadru legal și moral.**

3. În logica regimului de criză, asociată cu aceea a „președintelui-jucător” care dorește puteri cu atât mai nelimitate cu cât are o nevoie nelimitată de crize pe care să le gestioneze, primele șase luni de președinție băsesciană au consemnat efortul permanent de a controla toate puterile statului și instituțiile prin care acestea se manifestă. În acest scop au fost folosite două metode și anume:

a) mărirea *de facto* a competențelor prezidențiale prin preluarea unor competențe noi de către instituțiile coordonate, potrivit legii, de către șeful statului – în acest sens, prin trucul introducerii în sfera amenințărilor la adresa securității statului a unor infracțiuni comune ori a unor fapte din domeniul economiei, Președintele a preluat, prin intermediul CSAT, controlul asupra unor acțiuni și instituții pendinte de alte puteri;

b) decredibilizarea altor instituții ale statului (între care ar fi trebuit să medieze tocmai spre a le păstra prestigiul), astfel încât puterea relativă a acestora în raport cu președinția să scadă – în acest sens au fost duse atacurile permanente la adresa Guvernului (care nu este în nici un fel subordonat Președintelui), a puterii judecătorești (socotită acum prea independentă și, de aceea, inefficientă) și a presei (în special, posturile naționale de radio și televiziune).

După șase luni de mandat Traian Băsescu controlează mai mult sau mai puțin complet, de fapt și de drept, sau este în curs de a pune sub control personal serviciile de informații (inclusiv pe cele subordonate unor ministere și care nu sunt reprezentate în CSAT), principalele ministere (prin includerea activităților din

- *Efortul de a controla toate puterile statului și instituțiile sale*

domeniile lor în sfera de competențe ale CSAT), puterea judecătorească (ca urmare a sporirii puterilor prezidențiale prin legile privind așa-zisa reformă a Justiției).

● *Traian Băsescu este un președinte anti-sistem*

4. Traian Băsescu este un președinte paradoxal: adoptă atitudini antisistem, deși este în fruntea statului. În primele șase luni de mandat prezidențial Traian Băsescu a transmis în mod constant populației un mesaj de neîncredere în instituțiile statului pe care este chemat să îl prezideze. Așa se face că președintele dorește să controleze instituții pe care le detestă și le contestă. În loc să își asume răspunderea pentru disfuncționalități instituționale, care prin ele însele marchează limitele performanței prezidențiale, Traian Băsescu se pune într-o postură revoluționară, negându-le pur și simplu de parcă ar fi în opoziție. Acuzele, aproape la fel de dure, aduse atât coaliției guvernamentale cât și opoziției, executivului, legislativului și puterii judecătorești, deopotrivă, dincolo de aspectul lor populist și politicianist, doresc să îl situeze pe Președinte nu numai în afara oricărei răspunderi, ci și împotriva actualei ordini de stat. Președintele are tot atât de puțină încredere în instituțiile statului cât și cel mai sceptic dintre cetățenii de rând care își exprimă opinia în sondajele sociologice. În șase luni de mandat el nu a avut nici o comunicare cu președinții Camerelor Parlamentului (fapt fără precedent) iar întâlnirile cunoscute cu Primul Ministru au avut mai mult caracterul unor chemări la ordine. Președintele vorbește nu dinăuntru sistemului ci din afara lui; nu se exprimă în numele sistemului ci împotriva lui; nu răspunde de funcționarea sistemului ci de dărâmarea lui. (Singurele regrete exprimate de șeful statului sunt legate de împrejurarea că nu a demolat destul.) **La șase luni de mandat Traian Băsescu este un președinte antisistem. El refuză să fie un președinte constituțional, preferând să fie un „președinte revoluționar”, cu toate teribilele pericole care decurg de aici.**

5. Traian Băsescu a arătat că dorește să conducă nu atât pe deasupra partidelor cât mai ales fără ele. Inclusiv în acest sens mesajul și acțiunea sa sunt apropiate de cele ale unui alt lider antisistem, Corneliu Vadim Tudor. Asemănarea dintre cei doi privește și tratamentul umilitor și discreționar față de colaboratorii apropiați, neutralizați sau eliminați de îndată ce își permit acte de independență politică sau ideologică. Trimiterea în ridicol a PD prin actul „creștinării” lui peste noapte, scoaterea din competiție a motiunii

● *Traian Băsescu a arătat că dorește să conducă nu atât pe deasupra partidelor, cât mai ales fără ele*

social-democrate Berceanu-Preda înainte ca întrecerea să aibă loc, schimbarea de la o zi la alta a favoriților care urmau să fie „aleși”, evident, în unanimitate, în funcția de președinte al partidului etc., sunt elementele unei strategii a răului menită să răpească orice autonomie uneia dintre principalele forțe politice de guvernământ, prin distrugerea identității sale și umilirea demnității liderilor săi. La fel se pune problema și cu PNL, acuzat direct și indirect (inclusiv prin arestarea și umilirea unora dintre liderii săi) de corupție sau cel puțin de favorizarea corupților. Tot PNL este ridiculizat prin jocul de-a fuziunea cu PD în scopul transparent al ocupării oportuniste a spațiului popular european. PNL este încurajat să se ofere PD pentru a fi apoi refuzat și, astfel, mereu diminuat în respectul unui electorat mereu mai nedumerit. PC (PUR) este acuzat de imoralitate (deși coaliția cu PUR, fie ea și imorală, este tocmai rodul presiunilor prezidențiale), în timp ce UDMR este cu perfidie acuzat de trădare (de coaliție dar și de țară). În același timp, politica de escaladare a urii și revanșei față de PSD mobilizează mijloace legale și ilegale. Traian Băsescu vrea să schimbe nu numai guvernul propriei sale coaliții dar și Președinții Camerelor, care aparțin opoziției, și toți funcționarii publici și aleșii locali care au avut vreo legătură, fie ea și accidentală, cu PSD. În atari condiții, alegerile parlamentare anticipate nu au cum să modifice raportul de putere dintre partidele parlamentare în favoarea actualei majorități, ci sunt menite să creeze o „majoritate prezidențială” gata să cauționeze concentrarea puterii în mâinile șefului statului. **După șase luni de mandat Președintele Băsescu a reușit să reducă la cote fără precedent prestigiul partidelor politice și să aducă la un nivel de avarie pluripartidismul în România.**

6. Lupta anticorupție a fost, în primele șase luni de exercitare a mandatului prezidențial, un spectacol de lumini și cătușe, fără rezultate concrete în cazurile instrumentate și în consolidarea instituțiilor menite să lupte împotriva acestui fenomen. Procedurile expeditiv și excesiv mediatizate cu care au fost operate arestări ale unor persoane într-adevăr aflate în vizorul publicului sau susceptibile a-și căpăta o notorietate rapidă, au sugerat prezența amestecului politic. (Faptul a fost sesizat și de cancelariile străine care au fost obligate să intervină.) Vinovate sau nu, persoanelor în cauză li s-a refuzat beneficiul prezumției de nevinovăție, precum și dreptul la apărare și la imagine, într-o manieră de un grosolanism care parcă a dorit să împingă instanțele judecătorești la eliberarea învinuiților. În condițiile în

● *Lupta anticorupție a fost un spectacol de lumini și cătușe, fără rezultate concrete*

care principiul separațiunii puterilor în stat nu a trecut încă din paginile Constituției în conștiința românului de rând și pe fondul îndelung cultivatei așteptări publice de execuții exemplare, deciziile judecătorești au servit doar la confirmarea tezei prezidențiale privind corupția judecătorilor și nevoia punerii lor sub control politic. **Sarabanda arestărilor de noapte și a eliberărilor de dimineață nu a făcut să avanseze cu nimic lupta împotriva corupției. Aproape toți marii arestați sunt în prezent liberi și așteaptă procese care vor dura mult timp. Pe planul acțiunii preventive, de asemenea, faptul că evaziunea fiscală a rămas atât de mare încât obligă Guvernul la creșterea impozitelor, demonstrează că toleranța față de corupție este cu mult peste „zero”, iar oligarhia o știe. Punerea în scenă a folosit în schimb la întărirea încrederii în Președinte și la legitimarea proiectului său de regim personal autoritar.**

Sintagma de „președinte-jucător” este expresia neutră pentru comportamentul neo-cesarist al lui Traian Băsescu. Institutul „Ovidiu Șincai” atrăgea atenția încă din raportul său din 12 ianuarie a.c., dedicat analizei alegerilor parlamentare și prezidențiale, asupra pericolului instaurării unui regim „neo-cesarist” în România. Defineam atunci acest tip de regim ca „modul de conducere autoritar-unipersonal, în care instituțiile legale (guvern, parlament, partide) sunt golite treptat de putere, autoritatea legală fiind subordonată autorității politice personale”. **Prin refuzul său fățiș de a se conforma rolului său Constituțional, prin atacul împotriva tuturor puterilor și instituțiilor statului, precum și împotriva tuturor organizațiilor politice ale societății, prin presiunea exercitată asupra posturilor naționale de radio și televiziune ca și prin inducerea, pe căi încă neelucidate, a crizei în presa privată (cele șase luni de mandat Traian Băsescu coincid surprinzător cu un lanț de crize fără precedent care a afectat în special presa scrisă privată), dl. Băsescu a confirmat prognoza amintită. România se află astăzi pe drumul neo-cesarismului.**

● *Traian Băsescu a confiscat întreaga decizie în politica externă*

7. În primele sale șase luni de mandat prezidențial Traian Băsescu a confiscat întreaga decizie în politica externă. Opțiunile guvernului în acest domeniu, se pare, sensibil diferite, apar mai degrabă ca forme de dizidență discretă. În rest, activitatea guvernamentală în politica externă se reduce la acțiuni de ordin tehnico-gospodăresc. În ceea ce privește președinția, „doctrina Băsescu”

se caracterizează sintetic prin următoarele trăsături și efecte:

● *„Doctrina Băsescu” este o combinație periculoasă de idei vechi*

a) **„Doctrina Băsescu” este o combinație periculoasă de idei vechi.** Într-adevăr, „parteneriatul strategic” româno-american datează din 1997, din timpul guvernului Ciorbea; România a susținut intervenția americană în Iugoslavia, Afganistan și Iran în perioada 1999-2004 prin guvernele Vasile și Năstase; ideea legăturilor speciale cu Marea Britanie a fost lansată încă în 1990 în timpul guvernului Roman și reafirmată în 1997 în timpul guvernului Ciorbea; atenția pentru Marea Neagră și valorificarea poziției sale strategice este o constantă a diplomației românești postcomuniste care, prin miniștrii Năstase, Severin și Geoană, a formulat diverse proiecte în acest sens (integrarea economică în 1991, tranzitarea drumurilor strategice, precum și constituirea cooperării trilaterale în Caucazul de Sud, Balcanii de Est și la Nordul Mării Negre în 1997, reprezentarea NATO în democratizarea și stabilizarea Caucazului de Sud în 2003); recunoașterea importanței relației cu Rusia a fost și ea exprimată în trecut în repetate rânduri, din păcate cu aceeași lipsă de rezultate ca și în prezent; caracterul special și prioritar al relațiilor cu Republica Moldova a fost recunoscut încă de la declararea independenței acesteia în 1991, nivelul lor cunoscând permanente urcușuri și coborâșuri; integrarea României în UE este un obiectiv prioritar declarat de mai mulți ani, momentele cele mai importante ale drumului românilor spre Europa unită fiind obținerea statutului de invitat special în Consiliul Europei în 1991 sub guvernul Roman, încheierea acordului de asociere cu Comunitatea Europeană în 1992 sub guvernul Stolojan, obținerea statutului de membru cu drepturi depline în Consiliul Europei în 1993 sub guvernul Văcăroiu, încheierea negocierilor privind aderarea la UE în 2004 sub guvernul Năstase (singurul merit al Președintelui Băsescu fiind acela de a fi semnat Tratatul de asociere a României la UE, negociat de guvernarea PSD). Combinările între toate aceste inițiative vechi și schimbarea accentelor expune, însă, România unor riscuri importante de politică externă. Astfel, asocierea declarației Președintelui Băsescu privind recunoașterea intereselor Rusiei în regiunea pontică și a Europei Orientale (repetiție, de fapt, a unei declarații similare făcute de premierul Năstase la întâlnirea cu Președintele Putin în 2004) intră în coliziune cu asumarea necondiționată a rolului de comanditar al politicii americane în aceeași zonă și cu afirmarea calității de avocat al Georgiei la intrarea în NATO. De asemenea, asocierea la viziunea Marii Britanii asupra construcției europene nu este compatibilă cu promovarea ideii

de Europă politică indispensabilă pentru promovarea intereselor românești în UE. **Toate aceste combinații toxice riscă să arunce România fie în izolare, fie să o transforme într-un stat-țintă.**

b) „Doctrina Băsescu” propune o politică externă unidimensională și unidirecțională care, în condițiile asimetriei dintre parteneri conduce la satelizarea României. Principala noutate a „doctrinei Băsescu” alături de combinarea periculoasă a unor elemente de politică externă vechi este eliminarea unor componente esențiale care au caracterizat acțiunea externă a României în perioada postcomunistă. Astfel, mai important în legătură cu viziunea bășesciană de politică externă este nu ceea ce se aduce în plus - practic nimic - ci ceea ce lipsește:

● **„Doctrina Băsescu” propune o politică externă unidimensională și unidirecțională care, în condițiile asimetriei dintre parteneri, conduce la satelizarea României**

1. atenția pentru Balcanii de Vest și echilibrul strategic pierdut în condițiile slăbiciunii cronice a Serbiei;

2. consolidarea parteneriatului strategic cu Ungaria (vizita dăătoare de speranțe a Premierului Tăriceanu la Budapesta a fost urmată de o totală indiferență față de această relație sensibilă sau chiar de semne neliniștitoare ca în cazul amenințărilor cu abandonarea proiectului autostrăzii Budapesta-București);

3. continuarea parteneriatului strategic cu Italia și a parteneriatului avansat cu Polonia;

4. edificarea parteneriatului avansat cu Germania și aprofundarea relației speciale cu aceasta;

5. implicarea în dezbaterile privind construcția constituțională a UE. (De fapt, interesul pentru integrarea în UE și relația cu principalele democrații continentale europene este calificat permanent cu o ostentație ofensatoare de Președintele Băsescu ca fiind unul de rang secundar. De aceea se poate spune că, de fapt, „Doctrina Băsescu” a exclus Europa din prioritățile adevărate ale politicii externe românești.) În atare circumstanțe politica externă românească este una care se caracterizează prin urmărirea rigidă și ideologică a parteneriatului strategic cu SUA și Marea Britanie, neglijând în același timp relația cu UE și cu statele-nucleu ale acesteia. Dezechilibrul rezultat de aici conduce la creșterea dependenței României de factorul transatlantic, precum și la schimbarea identității geo-strategice a României, ea devenind din avanpost al Europei Centrale în spațiul pontic, la gurile Dunării și în Europa de Sud-Est, un actor de mână a doua implicat direct pe linia întâi a conflictelor care dezbină cronic Europa Orientală. În soluționarea acestor conflicte România nu are alături UE, se confruntă cel mai adesea cu

Rusia și nu poate conta pe SUA decât în măsura în care interesele și prioritățile regionale ale Washingtonului coincid cu cele ale Bucureștilor și în care SUA nu consideră că pentru promovarea agendei sale regionale nu are, de la caz la caz, și parteneri locali mai convenabili.

● *„Doctrina Băsescu” poate fi cauza unei noi izolări a României în lume*

c) **„Doctrina Băsescu” este cauza unei noi izolări a României în lume. Rezultatele politicii externe a României după șase luni de la confiscarea acesteia de către Președintele Traian Băsescu sunt îngrijorătoare.** Toate demersurile sale au eșuat, aducând țara într-o izolare periculoasă:

1. În Europa de Est, **liderul regional** (inclusiv în privința procesului de expansiune a democrației occidentale) **este președintele ucrainean Viktor Iușcenko**, Ucraina sprijinindu-se simultan pe o dublă trilaterală – Polonia-Lituania-Ucraina și Germania-Rusia-Ucraina – căreia i se adaugă susținerea preferențială a SUA. România a ajuns astfel să își rezolve singură lunga listă de dezacorduri importante cu Ucraina.

2. La **Marea Neagră** România este confruntată cu trilaterală Rusia-Germania-Turcia care se opune trecerii regiunii pontice sub control NATO (SUA), în timp ce pentru SUA, ajunse deja în Asia Centrală și la Golful Persic, Marea Neagră nu mai este decât obiectul central al unei strategii periferice.

3. În **Caucazul de Sud**, liderul regional, susținut atât de SUA cât și de UE, este președintele Georgiei. În aceste condiții rolul și influența României tind spre zero.

4. În relația cu **Rusia**, aceasta continuă să țină departe România de orice implicare în vecinătatea sa imediată sau apropiată și, pe de altă parte, explicit sau implicit discută problemele României nu cu Bucureștiul ci cu Washingtonul sau Bruxelles-ul. În afara vizitei de la Moscova și a unei retorici gongorice, urmată a doua zi de declarații în sens contrar, domnul Băsescu nu a definit nici măcar agenda punctelor de discuție cu Rusia, ca să nu mai vorbim de fixarea unor inițiative menite să conducă la conviețuirea intereselor Rusiei cu cele ale României. O asemenea agendă ar trebui să cuprindă următoarele puncte de interes: reforma OSCE, reforma Consiliului Europei, prezența NATO (SUA) la Marea Neagră, alinierea sau neutralitatea Caucazului de Sud, problema transnistreană, echilibrul geo-strategic în

Balcani, traseul unor oleoducte și gazoducte venind din Rusia și trecând prin România, regimul investițiilor rusești în România, cooperarea împotriva terorismului internațional și a crimei organizate. În lipsa unor discuții concrete pe marginea unei atari agende demersul moscovit al președintelui Băsescu se soldează în bilanțul mandatului său pe șase luni cu un eșec total.

5. Relația cu Republica Moldova consemnează un eșec similar în condițiile în care, după ce a contribuit la realegerea președintelui Vladimir Voronin, președintele Băsescu nu a reușit să reinsereze România în negocierea soluțiilor la conflictul transnistrean. UE și Rusia au exclus explicit introducerea României în formatul de negocieri; SUA preferă să discute direct cu Rusia și nu dorește să indispuină Ucraina; Ucraina a luat inițiative separate care sfidează poziția și interesele României; Moldova, lipsită de susținere și de inițiative concrete ale României a decis să negocieze pe baza planului ucrainean.

6. În privința integrării europene, deși nedeclarat, România se află în impas. Ireversibilitatea integrării sale în UE, ca și data intrării sale în Uniune sunt mereu repuse în discuție. Pe de altă parte, cei care dau garanții privind respectarea calendarului integrării astfel cum a fost stabilit cu guvernul Năstase, o fac sub condiția îndeplinirii obligațiilor asumate tot atunci de România.

Avertismentele privind neîndeplinirea respectivelor obligații sunt, însă, din ce în ce mai consistente spre a nu fi îngrijorătoare. Aflat în fruntea celulei de criză pentru eliberarea ziaristilor români luați ostatici în Irak, Traian Băsescu a valorificat propagandistic informațiile obținute accidental de serviciile secrete române asupra locului de detenție al jurnalistei franceze Florance Aubenas, solicitând, în schimbul lor, conducătorilor francezi câteva declarații publice favorabile lui. Aceste declarații au putut înșela pe unii analiști români, dar nu au semnatificat nici pe departe o ameliorare a atmosferei față de România la nivelul principalilor actori ai UE.

Dimpotrivă această atmosferă este mai rea ca niciodată și ea urmează curba neîncrederii generate de declarațiile cu subtext și cu conotații ofensatoare ale lui Traian Băsescu. O așteptată și posibilă ameliorare a relațiilor dintre UE și SUA nu va îmbunătăți poziția României întrucât, de principiu, împăcarea celor mari are totdeauna loc cu sacrificarea intereselor celor mici care au îndrăznit să îi sfideze intrând în jocul lor cu aere de actori principali.

7. Pe **Axa Washington-Londra-București** președintele Băsescu nu a înregistrat nici un succes. Exceptând ajutorul fără prea mult folos promis de Londra din contul UE – cu atât mai contraproductiv cu cât premierul Blair este acuzat de principalii membri fondatori de aducerea Uniunii în stare de criză - România nu a mai primit nici un semn pozitiv. SUA nu doresc să se angajeze în posibilele aventuri la care este predispus un președinte „non conformist”, au alte priorități și strategii principale (în special în Asia) decât România sau cele propuse de aceasta, iar pe plan local au alți parteneri preferați (Ucraina, Georgia). Primind fără să ceară asigurarea Președintelui Băsescu că România va rămâne angajată în Irak și în Asia Centrală pe un termen nedefinit, SUA a obținut tot ceea ce dorea fără a fie obligată să ofere ceva în schimb. Bazele militare americane care se vor amplasa, eventual, în România nu vor păzi România împotriva unei agresiuni militare care, de altfel, nu are de unde veni în contextul ordinii mondiale actuale, ci vor păzi interese americane și euro-atlantice aflate în alte părți. În aceste condiții, relația româno-americană este, desigur, bună dar sterilă, iar mult discutata axă îi ambarasează pe americani în relația cu UE și nu aduce României decât un deficit de simpatie consecutiv unei politici apreciate ca unidimensionale, nerealiste și grandilocvente.

● *Politica externă a României, atâta timp cât este condusă de Traian Băsescu, va fi personalizată de el și va fi impregnată de un mesaj în același timp autoritar și populist*

d) **„Doctrina Băsescu” pervertește dialectica legăturii între politica internă și externă, prin trecerea de la președinția care personifică putere la președinția care personalizează puterea.** Există o teorie care spune că politica externă reprezintă o prelungire a politicii interne dusă cu alte mijloace. O altă teorie afirmă că principalele obiective ale unei guvernări sunt cele de politică internă, politica externă fiind un instrument menit a ajuta la atingerea obiectivelor de politică internă. În cazul Președintelui Băsescu, așa după cum s-a văzut, obiectivul, cel puțin imediat, este acela de a instaura în România un regim de putere personală (neo-cesarism). Scopurile, pretins nobile - în special foarte ambigua luptă împotriva corupției și foarte populist abordată luptă cu sărăcia - nu pot scuza mijloace de o asemenea pericolozitate. „Autoritar-populismul” băsescian presupune trecerea președintelui de la o persoană care personifică puterea la o persoană care personalizează puterea. În consecință, și **politica externă a României, atâta timp cât este condusă de Traian Băsescu, va fi personalizată de el și va fi impregnată de un mesaj în același timp autoritar și populist. Impresia lăsată de un asemenea comportament internațional creează acele reacții care au condus deja, după**

șase luni de președinție Băsescu, la izolarea, marginalizarea și bagatelizarea României în lume. Pe de altă parte, însă, Traian Băsescu are nevoie de politica externă pentru a-și aduce la îndeplinire agenda internă. De aceea, **insuccesele externe nu îl deranjează atâta timp cât ele pot să îi întărească popularitatea și, deci, puterea, pe plan intern.** Personalizarea politicii externe este, în consecință, esențială pentru personalizarea politicii interne și a puterii în țară. Dacă eșecurile externe – a căror legătură cu scăderea nivelului de viață pe plan intern este greu de sesizat de cei mai mulți cetățeni, mai ales pe termen scurt – sunt percepute în țară ca efect al atitudinii curajoase și patriotice a unui Președinte care apără demnitatea românilor în fața străinilor, Traian Băsescu își va putea instaura regimul autoritar cu ușurință. **Ceea ce este eșec pentru țară este un succes al proiectului cezarist.** Ulterior, se anticipează că, fiind pragmatici, liderii marilor puteri globale și regionale, nu vor avea decât să colaboreze cu un conducător necontestat și autoritar al României, capabil să asigure într-o țară cu o poziție geo-strategică totuși interesantă, ordinea și liniștea necesare derulării politicilor lor locale și regionale.

Intenționând să își impună linia de politică externă, Traian Băsescu își arogă competențe în arii vaste de activitate, care cer fiecare un înalt nivel de specializare. Are un stil de conducere personal și autoritar, care provoacă neînțelegeri cu consilierii săi care au păreri contrare. Consecința acestui fapt este că Traian Băsescu tinde să își alcătuiască echipe obediente, care să nu-i conteste părerile. În cea mai parte a primelor șase luni de mandat Președintele Băsescu nu a avut consilier pentru securitate națională și consilier de politică externă. Aceasta este și situația prezentă. Concluzia generală poate fi că aparatul de politică externă din jurul președintelui este nefuncțional, ceea ce constituie un risc pentru România.

VI. Recomandări

● *O coaliție trans-partinică pentru cenzurarea tendințelor autoritare, unipersonale manifestate de către Președintele Traian Băsescu*

● **Partidele de opoziție, dar și cele din coaliția de guvernământ, mass-media și alte organizații ale societății civile trebuie să se mobilizeze pentru stăvilirea tendințelor autoritare, unipersonale manifestate de Președintele Traian Băsescu.** Argumentația că un derapaj autoritarist ar fi împiedicat de factorii externi nu este convingătoare și suficientă, deoarece recurgerea exclusivă la garanțiile externe este totdeauna riscantă (mai ales pe termen lung). Depășirea sistematică și crescătoare în intensitate a spiritului Constituției determină erodarea în forme perverse a democrației din România. Retorica „apărării democrației” prin „întoarcerea la popor”, utilizată ca o trambulină pentru escaladarea puterii unipersonale, trebuie combătută cu toată fermitatea. Statul de drept nu poate fi consolidat prin personalizarea puterii, pe care șeful statului trebuie doar să o întruchipeze;

● **Pentru a evita concentrarea puterii în mâinile unui singur om, Guvernul trebuie să se autonomizeze în raport cu Președintele Republicii.** Gestul simbolic al unei asemenea decizii ar putea fi o Declarație de delimitare de competențe între Președinte și Guvern, în lumina observației că șeful statului nu are instrumente constituționale spre a controla activitatea guvernului, în măsura în care executivul nu acceptă un asemenea lucru.

● *Realizarea unui pact pentru apărarea Constituției între Alianța D.A., Partidul Conservator, UDMR și PSD*

● **Realizarea unui pact pentru apărarea Constituției între Alianța D.A., Partidul Conservator, UDMR și opoziția democratică, PSD.** Scopul unui asemenea acord este susținerea guvernului pentru apărarea competențelor sale și a sistemului democratic din România.

● **Guvernul să întocmească și să prezinte o strategie privind independența puterii judecătorești.** Această strategie ar trebui să conțină capitole privind educația profesională și formarea deontologică a magistraților; definirea și consolidarea statutului social al acestora, inclusiv în conștiința publică; independența financiară a magistraților și gestiunea carierei acestora, inclusiv transparența activității și vieții private a magistraților.

● **Guvernul să întocmească și să prezinte o strategie privind lupta anti-corupție, care să vizeze, în special, aspectele structurale ale corupției.** Această strategie ar urma să cuprindă capitole privind:

1) măsuri de restructurare socială (desființarea cauzelor care au condus la apariția legăturilor clientelare între cetățeni și oligarhie. Consolidarea spiritului comunitar și a coeziunii sociale dintre cetățeni și instituțiile statului);

2) măsuri privind desființarea bazelor economice ale corupției;

3) măsuri privind administrației (debirocratizare, transparență și simplificarea procedurilor administrative);

4) măsuri educaționale.

Corupția nu poate fi combătută prin întărirea puterii prezidențiale și punerea sub control a guvernului prin abuz constituțional. Corupția nu poate fi combătută prin campanii mediatice, arestări spectaculoase și cereri de prelungire a detenției, nevalidate de către judecători;

● **Clarificarea raporturilor dintre Președinte-serviciile de informații-CSAT.** Deoarece relația Președinte-servicii secrete-CSAT nu este supusă controlului parlamentar, aceasta nu poate fi o relație de subordonare față de șeful statului. Președintele nu trebuie decât să sprijine prin autoritatea sa politică instituțiile prezente în CSAT. Serviciile de informații trebuie supuse din punct de vedere operațional coordonării guvernamentale iar din cel al activității generale controlului parlamentar.

● **Unica opțiune posibilă, în condițiile adoptării integrării europene ca obiectiv strategic al României, este acordarea politicii externe românești cu cea externă și de securitate europeană.** România trebuie să abandoneze poziția eurosceptică și de neimplicare în dezbaterile cu privire la viitorul UE, pentru a avea garanția că este luată în considerare ca un actor serios atunci când în UE se elaborează fundamentele politicii externe și de securitate/defensivă comune. De asemenea, obiectivele politice externe ale României trebuie să fie acordate la cadrele europene existente, în primul rând, la așa-numita politică de vecinătate. Această politică de vecinătate este cu atât mai importantă cu cât recente evoluții din Ucraina o plasează pe aceasta ferm pe orbita europeană și devine obiectul privilegiat al acestui tip de politică din partea UE. În același timp, politica externă românească trebuie să abandoneze operarea cu viziuni reciproc exclusive de genul SUA versus UE și trebuie să găsească modalități de conciliere a obiectivelor în ambele direcții.

● **România trebuie să își asume deschis rolul de membru al nucleului civilizațional european și să tindă înspre el, în același timp cu deschiderea spre est și nu să transforme o proiecție esențial geostrategică în destin (geo-)politic.** România acționează în zonele periculoase ale Balcanilor și Mării Negre nu din vocație, ci din răspundere (față de UE căreia îi aparține); ea nu este parte a Europei de Sud-Est ci a Europei Centrale (acolo unde se găsesc interesele sale vitale), căreia îi face serviciul de a se ocupa de relațiile din regiunea balcanodanubiano-pontică, valorificând astfel avantajele sale comparative (cu ale celorlalte state ale Europei Centrale) în regiunea respectivă. În acest context, nu trebuie uitat și faptul că România este un stat european cu vocație transatlantică. (Abia dintr-un atare punct de vedere se poate vorbi despre o dublă vocație: europeană – în principal – și transatlantică - în subsidiar.) Implicarea în zona Mării Negre și în Balcani este și reflectarea atașamentului față de interesele transatlantice care, în și prin România, se pot echilibra și armoniza cu cele europene din regiune.

● **Renunțarea la abordarea rigidă (ideologică) a politicii externe românești.** Aceasta nu înseamnă o politică externă fără principii, ci o politică externă realistă. Consecințele abandonării rigidității ar trebui să fie renunțarea la concepția „militară” a politicii externe și la situarea rațiunilor militare la baza relațiilor bilaterale – relațiile bune între state nu rezultă ca urmare a bunelor relații militare/de securitate.

● *Abandonarea procesului de bilateralizare a politicii externe și de personalizare a relațiilor între state, realizată de către Traian Băsescu.*

● **Abandonarea procesului de bilateralizare a politicii externe și de personalizare a relațiilor între state, realizată de Traian Băsescu.** De asemenea, renunțarea la acapararea totală a politicii externe românești de către președinte și creșterea rolului Ministerului de Externe. Creșterea rolului consilierilor de politică externă ai președintelui, care pot limita excesele deja obișnuite ale acestuia.

● **Întărirea relațiilor cu Republica Moldova** în sensul creșterii ajutorului pe care România poate să îl furnizeze Moldovei în legătură cu apropierea de UE - experiența României ca stat care trece prin procesul de aderare poate fi de folos pentru Chișinău.

● **Pentru a clarifica ambiguitățile de politică internațională ale actualei Administrații, Guvernul României ar trebui să prezinte în fața Parlamentului o Declarație asupra politicii sale externe.**

● *Guvernul
să prezinte
o Declarație
asupra
politicii
externe*

Aceasta ar trebui să conțină:

- 1) aprecierea contextului internațional;
- 2) obiectivele de politică externă, începând cu integrarea europeană și continuând cu relațiile cu principalii parteneri externi ai României;
- 3) ordinea de priorități a politicii externe românești;
- 4) agendele de discuții cu fiecare partener și poziția Guvernului României față de fiecare punct al agendelor bilaterale.